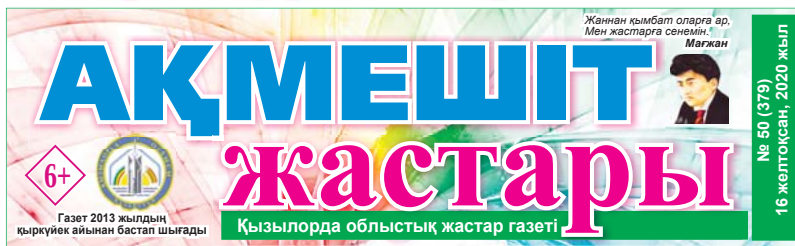

Тәуелсіздік - азамтығын, бақ күнін!

Мереке қарсаңында мерекелік кеңіс-күй болғаны қандай жақсы! Бірақ үнемі олай бола бермейді ғой.

МЕРЕКЕЛІК ТІЛЕК

Айжан ЖҰМАБЕКҚЫЗЫ

Өдетте немір алдында әлеуметтік желілерді парақтап шығамыз. Смартфонның сенсорында сырғыған саусақ ұшында отбасылық-тұрмыстық зорлық-зомбылықтан зардап шеккен қыз-келіншектер статистикасын көріп, көңіл деген нілдей бузылды. Еліміздің Ішкі істер министрлігінің мәліметінше, күніне бір әйел өтірік, төрт әйел зорлықшының құрбаны болады екен. Күніне екі әйел өзіне қол салса, бесуе сондай шешім қабылдайды, ал айына тоғыз әйелді өлімге итермелейтін жағдайлар болады. Мұнымен қоса айына он сегіз әйелге қоқан-лоққы көрсетіледі. Бұл – тіркелгені. Ал бізде күйеуінен таяқ жеуді қалыпты жағдай көретін, үндемейтін әйелдер өте көп. Зорлықшы алыстан келмейді, бұл оның күйеуі не бұрынғы күйеуі не серіктесі болып шығады. Қыз-келіншектердің осы ғаріп күйіне қарап, бүгінгі дертті қоғамның бет-бейнесін бағамдауға болады. Өйткені қоғамның ау-жайы әйелге қазарсыз арқылы көрінеді. Әйел – қоғамның айнасы. «Қазақстан әйелдеріне қатысты зорлық-зомбылықты тоқтаттайық» деген ұранның аясында петицияға қол жинау да содан.

Ел еңсесін тіктеген 29 жылда құқықтық Қазақстанды құру үшін әлі де заңды күшейтеу талабын дәлел мен дәйек арқылы уақыт өзі алға шығарып отыр. Балалардың халі де осындай. «Қрам – өз балам» деген көзқарас өзгермейінше, ештеңе де ал-азір өзгере қоймас. Бізге еркек не әйел не бала демеі АДАМ деп қарайтын, дені сау көзқарастың жетпей тұрғанының көрінісі бұл. Меніңше, бір бірімізге адам ретінде құрметпен қарамайынша заңды қатайтқан үстіне қатайта түсу керек. Қорыққанын сыйлайтын бұл қоғам сонда да ғана өзгертсе балам.

Мен Қазақстанды дүниені не арзан атақты емес, Адамды құрмет тұтатын мемлекет ретінде көріп келеді. Мерекелік тілегім де осы.

Baspasózge jazyly - 2021

6 айға – 2000 теңге

Газет индексі – 65425

40-11-10

телефонына хабарласып, үйден жазылуға болады!

ЕЛМЕН БІРГЕ ЕСЕЙГЕН АЗАМАТ

Ерасыл ШӨРІБЕК

Жыл жабар тұста шекарамызды шегелеп, аңсаған азаттығымызды алып, егемен елге айналдық. Биыл Адаш елінің азаттық алғанына – 29 жыл. Ел өмірі үшін әуелгі күнде дүние есігін ашып, әулетке қос қуаныш болған жандар елімізде көп емес. Соның бірі – Азамат Қабақов.

Ол Өңірлік коммуникациялар қызметінде жұмыс істейді. Тәуелсіздік мерекесін құрдасым деп білетін Азамат өмірдің мұндай сәйкестігін жақсылыққа балап, үнемі мақтан етіп жүреді.

– 1991 жылдың 16 желтоқсанында дүниеге келгенмін. Өзімді тәуелсіздік күнімен «түпдей құрдасын» деп айтуыма да болады. Адам баласының дүниеге келуі тылсым құбылыс. Сондықтан мен дәл 1991 жылы желтоқсан айында дүниеге келгенімді тағдырдың ерекше сыйы деп түсінемін. Тәуелсіздікті құрдасы өзімнен ерекше жауапкершілік жүктейді. Еліміз Тәуелсіздік алғанда біз Арал ауданы, Қамыстыбас ауылында тұрдық. Елмен қатар өстік, өндік. Мектеп бітірісімен Тараз қаласына аяқ бастым. Мақсатым – жоғары білім алып, болашақ мамандығымды айқындап алу. 4 жыл Тараз мемлекеттік университетінде оқып, біраз шыңдалдым. Одан кейін туған жерге оралып, еңбек жолын бастап кеттім, – дейді Азамат.

Мерейлі мерекеді дүниеге келген Азаматқа бұл жай ғана құнығы емес, үлкен жауапкершілік жүктейді.

– Қазақтың қалың тарихына үңілсең, талай рет тағдыры қыл ұшында тұрғанын байқайсың. Тағдырдың сын тезінен

аман қалған халқымыз білектің күшімен, найзаның ұшымен ұшқан құстың қаңаты, шапқан аттың тұяғы тапатын кең даланы бізге аманат етті. Ата-баба арманына біз жеттік. Ел тарихындағы елеулі күнде дүниеге келуім жүрегіме шуақ шашады. Тәуелсіздікпен түпдей құрдас болуымды маңдайға жазыпты. Тағдырдың сыйымен келген бұл күнмен үшін үлкен жауапкершілік. Қазір әр қадамыма есеп беріп, әрбір ісіме жауапкершілікпен қараймын. Күш-жігерімді Отанымды көркейтуге, гүлдендіруге жұмсаймын. Халқымыздың бақытты болуын қалаймын. Асқақ елдің арманын биік, адастырмайтыны көміп. Қандай қызметті болса да, мінсіз атқаруға күш саламын. Мен Тәуелсіздікті осылай түсінемін, – дейді тәуелсіздік құрдасы.

Азамат қашанда өзінің елгезек мінезін ерекшеленіп тұрады. Аға буынға інілік ізгі қасиетін көрсетіп, кішілерге қамқорлық танытып жүрген жигі байқауымыз. Өзінің қызметінде әріптестерімен ой бөлісіп, жұмыстың жүйеленуіне көңіл бөледі.

Облыстық әкімшілікке қарасты өңірлік коммуникациялар қызметінің жұмысы көпке мәлім. Білік пен қоғам арасындағы байланысты нығайту бағытында мамандар жедел, сапалы әрекет жасауға тырысады. Сол қат-қабат тірлікті үйлестіру жас та болса Азамат және оның әріптестеріне жүктелген.

Ұжым мүшелері өздерінің жастығына қарамастан сол үдеден шығуға күш-жігерін жұмсап келеді. Өңірлік коммуникация қызметінде түрлі сала басшылары және мамандарынан сұхбат алған журналистер сол деректерді айғақтасыз оқырман қауымына жеткізуге асығып жатады. Бұл – Азамат секілді мамандардың жүйелі жұмысының жемісі.

– Еркін, тәуелсіз елде өмір сүру адамның алаңсыз, бақытты тұрмысының келіп болмақ. Тәуелсіздік – қастерлі ұғым. Тәуелсіздіктің тұрғылы, берік болуы – елдегі әрбір адамға байланысты. Ата-бабаларымыз аңсаған азаттығымыздың бағасын білгеніміз абзал, – дейді Азамат.

AQJOLTAI

«ЕЛ ҮМІТІ» & «МЫН БАЛА»

Айгүл ҚАРЖАУБАЙҚЫЗЫ

Аймақ басшысы Гүлшара Әбдіқалықова Тәуелсіздік мерекесінде ҚР Тұңғыш Президенті қорының ұйымдастыруымен өткен «Ел үміті» және «Мың бала» жобасының жетімпаздарын қабылдады. Жиында аймақ басшысы терең білім алу қай кезеңде де өзекті екенін айтып, зияткер, көшбасшы балаларға сәттілік тілеп, айрықша сенім білдірді.

– Біз үшін жастармен жүздесіп, пікір алмасатын әрбір кездесудің маңызы ерекше. Ал бүгінгі кездесудің мені тіпті бөлек. Бізге әлемнің жаңа талабы мен сұранысына лайықты жауап беру керек. Ол үшін Тәуелсіз еліміздің жаңа буын жастары, білімді әрі талапты болуы маңызды. Ата-бабаларымыз ғылым-білімнің тек оқу арқылы табылатынын өсиет етті. Сондықтан егемен еліміздің жаңа, азат ойлы буыны ретінде жастардың алдында Тәуелсіздікті көздің қарашығындай сақтап, Отанымыз үшін пайдалы білім алу міндеті тұр, – деді облыс әкімі Гүлшара Әбдіқалықова.

«Мың бала» жобасы жыл сайын ауылдық жердегі 5 және 6-сынып оқушылары арасынан 1000 дарынды анықтап, әрі қарай еліміздің үздік білім ошағында оқуға мүмкіндік беретін жоба. Мәселен, биыл жобаға ұлттық зияткерлік олимпиадасында ауыл мектебінен 18 мыңнан астам оқушы бақ сынады. Оның 75-і жеңімпаз атанды. Үздік жастардың 23-і дағды балаларға арналған мектептерге конкурстан тыс қабылданып,

Елбасы Академиясы жанындағы «Бірге оқу» онлайн мектебінде пәндік дайындықтан өтуде. Үздіктер қатарынан көрінген қызылордалық Елдос Шыңғысұлы Елбасы қолынан медаль алып, қуанышымен бөлісті.

Елдос ШЫҢҒЫСҰЛЫ, №101 орта мектеп оқушысы

– Мен ҚР Тұңғыш Президенті Н.Назарбаевтың «Ел үміті» бастамасы аясында ұйымдастырылған жобаға қатысқаным 6 ай болды. Бұл жоба өзімді жан-жақты дамытуға, мақсатқа ұмтылуға мүмкіндік берді.

Жоба аясында 1086 бет кітап оқып, ой өрісімді кеңейттім. Саламатты өмір салтын ұстанып, денемді шынықтыратын спорт жаттығуларымен айналыстым. Қоршаған ортаны зерттеу менің дарын мен дағды бағытындағы негізгі тәлім тәрбиесінің өмірге келуіне жол ашты. Ұлттық мұра бағытында ұлттық асханамызбен танысып, ұлттық тағамдар жасап, жақындарыма қуаныш сыйлады. Волонтерлік бағытында орта мектеп оқушысы Елдос Шыңғысұлы.

Ал «Ел үміті» жобасына облыстан 446 талапкер қатысып, нәтижесінде 62 қатысушы қола медальге ие болды. Шарада Байқау жеңімпазы С.Асфендияров атындағы медицина университетінің 3-курс студенті Нұрай Әбжан аймақ басшысына арнайы алғыс білдіріп, «Елбасы медалы» сыйлығын иелену бағыты бойынғыраны мақтанышымен жеткізді.

Нұрай ӘБЖАН, жоба жеңімпазы

– Жоба бойынша шілде айынан бастап тәлімгеріммен 6 бағыт бойынша жоспар құрып, жұмысымызды бастадық. Кітап оқу бағытында І.Есенберлиннің «Көшпенділер», М.Бұлақовтың «Ит жүрегін», Дәвид Рэндаллдың «Ұйқы ғылымы» сынды шығармаларымен таныстым. Спорт бағытында жаныма жақын волейбол спорт түрімен шұғылдандым. Ал дарын бағыты бойынша маникюр ісін тандап, өзімді бизнес саласында сынадым.

Алғашында өзіме сенімсіздік танытсам да, осы жолда табысқа жеттім. Волонтер бағыты бойынша тұрғындарға медициналық қызмет көрсетіп, маска тараттым. Жобаның біздей жастарға берері мол. Мысалы, «Сагеет vision» компаниясының тәсілімен теңіз өтуге мүмкіндік анықталды. Бұл компанияның артықшылығы, сізге қандай амандыққа немесе салаға бейім екеніңді анықтауға көмектеседі. Сонымен қатар онлайн курстардан оның ішінде ораторлық, дикторлық актерлік шеберлік сынды курстарда өз ісіңіз маманы, елге танымал тұлғалардан тәлім алдық. Алғашында 6 ай уақыт бізге ұзақ көрінсе де, тапсырманың қызық болуының арқасында уақыттың қалай өткен байқамай қалдық, – дейді жоба жеңімпазы Нұрай Әбжан.

Білім саласында жетістікке жетер, үздіктер қатарынан көрінген 10 оқушыға облыс әкімі Гүлшара Әбдіқалықова Елбасы медалін табыс етті. Сондай-ақ «Мың бала» олимпиадасының жүткендеріне ноутбук сыйлады.

ВОЛОНТЕРЛІК – ӨМІР БЕЛЕСІ

Індетпен күресу кезінде еріктілерге үлкен міндет жүктелді. Ол міндетті алып шығу, күн-түн ардагерлерді азық-түлік, дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің езі оңайға соқпады. Бірақ бізде «жұмыла көтерген жүк жеңіл» деген ұстаным болды. Жалпы еріктілер болсын, автоволонтерлар болсын елге адал қызмет атқарды. Мұны мақтаншымен айта аламыз. Осы арада ең белсенділері марапаттауды жөн көрдік, – деп бастады волонтерлар жылының жабылуында «Волонтерлар фронт» офисінің жетекшісі Болатбек Айғынбетов.

«Достық үйінде» өткен «Волонтерлік – өмір белесі» атты қорытынды шараға жыл көлемінде волонтерлік қызметтің 7 негізгі бағытын үйлестірген облыстық басқарма басшылары, облыстық волонтерлар фронт-офисінің мүшелері мен Қызылорда қаласы және аудандардағы волонтерлер қатысты.

Шара барысында облыстық ішкі саясат басқармасы басшысының міндетін атқарушы Еркін Өбішев қатысушыларды «Волонтер жылының» жабылуы

салтанатымен құттықтап, бірқатар волонтерлерді марапаттады.

Оның ішінде, «Жыл волонтерлері» облыстық сыйлығының «Birgemiz»: «Bir-it» номинациясымен Тағрат Амангелдіұлы, «Birgemiz»: «Саулық» номинациясымен Нарбота Серәліұлы, «Birgemiz»: «Sabagatastyq» номинациясымен Ақбоян Бахытқызы, «Birgemiz»: «Taza Alem» номинациясымен Ақбота Ертайқызы, «Birgemiz»: «Asyl mura» номинациясымен Аружан Сәкенқызы, «Birgemiz»: «Qa-

mqor» номинациясымен Рауан Базарбайқызы, «Birgemiz»: «Umi» номинациясымен Салтанат Бақытжанқызы марапатталды. Сондай-ақ Айсана Қанатқызы, Динара Муратбекқызы және Зарина Дүйсенбекқызы «Волонтерлік қызметті дамытуға қосқан үлесі үшін» номинациясының иегері атанды.

Мұнан бөлек халық игілігіне қызмет етіп, Сыр өңірінің әлеуметтік дамуына қосқан үлесі үшін 10 волонтерге облыс әкімінің алғыс хаты табысталды.

ЖАПАҒАШ ЖАСТАРЫ ЖОБА ЖЕҢІМПАЗЫ

«Елімізде жарияланған төтенше жағдай кезінде аудандық жастар ресурстық орталығында жастардың ұйымдастыруымен орталық базарлар мен қоғамдық орындарда тұрғындарға 1000 маска тегін таратылды. Сонымен қатар ерікті жастар мен мектеп бітірген түлектер, демалыс уақытында ауданға көлген студенттер мен жас мамандардың ұйымдастыруымен тұрмысы төмен 15 отбасыға азық-түлік түрінде көмек көрсетілген», – деді Жапағаш аудандық Волонтерлар жылының жабылу салтанатында аудандық жастар ресурстық орталығының директоры Ерхан Бақбергенов.

Аудандық мәдениет және өнерді дамыту орталығында өткен аудандық Волонтер жылының қорытынды шарасына аудан әкімі Асылбек Әмірбекұлы, облыстық жастар ресурстық орталығының директоры Бауыржан Қайырбекұлы, бөлім және мекеме басшылары мен ауданның белсенді жастары қатысып, достар бойынша өз саласының үздіктеріне

Жапағаш ауданы әкімінің «Жалын» жастары жүргізіліп, 135 000 тенге көлемінде қаржы жұмсалды. «ДорСтрой» ЖШС және «Абай-Друлет» ЖШС аудан халқына деген арнайы көмегі қабыл алып, тиісінше көмекті қажет ететін отбасыларға жастар ресурстық орталығы, «Темірқазық» қоғамдық бірлестігі және ерікті жастар 200 отбасыға азық-түлік таратуға атсалысты.

шатырын қалпына келтіру жұмыстары жүргізіліп, 135 000 тенге көлемінде қаржы жұмсалды. «ДорСтрой» ЖШС және «Абай-Друлет» ЖШС аудан халқына деген арнайы көмегі қабыл алып, тиісінше көмекті қажет ететін отбасыларға жастар ресурстық орталығы, «Темірқазық» қоғамдық бірлестігі және ерікті жастар 200 отбасыға азық-түлік таратуға атсалысты.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ БИЗНЕС-ЖОСПАРЫ

Болашақта кәсіпкер болып қалыптасу үшін бизнес жоспар жасап үйрену маңызды. Осы ретте орталық жастардың кәсіпкерлік негіздерін игеруіне көмектесуде. Жақында бұл мақсатта байқау да ұйымдастырылды. Оның міндеті:

- Оқушылар арасында кәсіпкерлік сапасын насихаттау;
- Бизнес жобалармен жұмыс жасауына қолдау көрсету;
- Кәсіпкерлік саласы бойынша тәжірибесін молайту болды.

Байқауда дараданғандар көп. Соның бірі №271 орта мектептің оқушысы Нұрай Қасымжанова конкурстің сала бойынша I орын жеңіп алды. Жеткізу қызметін жетілдіргісі келетін №10 орта мектептің оқушысы Төлеміс Ерұсұлтан II орынды еншіледі. Ал, №101 орта мектептің оқушысы Мерей Абсаи мен №264 орта мектептің оқушысы Әнуарбек Бекасыл III орынды өзара бөлісті.

ЖАСТАР ФОРУМЫ

«Қармақшы жалынды жастар мекені» жастар форумында қармақшылықтар марапат биігінен көрінді.

Форумға Қызылорда облыстық жастар ресурстық орталығының директоры Бауыржан Қайырбекұлы және Қызылорда қаласы мен барлық ауданның жастар орталығының басшылары және аудан жастары қатысты. Шара барысында 11 аталым бойынша «Үздік волонтер» марапаты мен белсенді жастарға аудан әкімінің алғыс хаты табысталды. Жастар мәслихаты депутаттарының куәлігі мен төсбелі берілді.

«Жастық – бұл нағыз ерліктің жасы, ақыл – ойдың жасы, жігер мен намыстың, қайрат пен білімпаздықтың жасы. Халқымызда «Ақыл – жастан, асыл – тастан» деген нақыл бекерге айтылған. Қасиетті Қармақшы өңірі жастарының бойына бастамашылыққа шығармашылық, сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік, еңбекқорлық рухын көруге болады. Аудан көлемінде шағын кәсіпкерлік бағытында жастардың бірқатар жобалары жүзеге асуда. Біздің жастарымыздың нарықтың жай-күйін ханшайы бағалайтын, аналарым бәсекеге қабілетті өнімдер ұсынуға тырысатыны байқалады. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Жолдауында бүгінгі күні жастардың әлеуметтік-мәдени бейімделуіне, жас азаматтардың бәсекеге қабілетін дамытуға қатысты мәселелерді шешуде өзіндік саналатынын айтты. Ауданда дарынды жастарға қолдау көрсету және идеяларын нақты жобаға айналдыруға

көмектесу бағытындағы жұмыстарды жандандыру керек деп есептеймін. Үстіміздегі жылы «Еріктілер жылы» болуының өзі де жастар арасында ғана емес, жалпы тұрғындар арасында азаматтық қоғамның дамуына жасаған қадам деп білеміз. Осы ретте ауданның жастар болды деп айта аламыз. Сіздердің қандаша ел сенімін ақтап, тәуелсіздігіміз бен болашағымызды бәнді ету жолында біріккен еңбек ететіндеріңізге сенімдіміз мол!», – деді Қармақшы ауданының әкімі Мұса Қапдарбеков «Қармақшы жалынды жастар мекені» жастар форумында.

Форум аясында секция отырыстары өтті. Жастар орталығында ұйымдастырылған «Бизнес сауаттылық» секциясы бойынша Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінің Жастар кәсіпкерлігін қолдау орталығының басшысы Жанарис Алтынбекұлы модераторлық жасады. Сонымен бірге «Еріктілік және азаматтық қоғам» секциясы бойынша Ұлттық тренерлер пулінің тренері Кеңшілік Сабыржан модератор болды. Қатысушы жастарға алғаш кәсіпкерлікті ашу, стартап жобаларды қалай жазу керек, бизнесі жүргізу бойынша кеңес берді. Қатысушы жастар ой-пікірлерімен бөлісіп, модераторға толғарып жүрген сауалын қойды. Әрі қарай форум жұмысы пленарлық мәжіліске жалғасты.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

Соңғы жылдары көптеген психологтар мектепке дейінгі мекемелердің тәрбиешілері мен ата-аналардың назарын баланы туғаннан 3 жасқа дейін тәрбиелеу, дамыту және оқу проблемасының маңызына көңіл аударуда. Оғандық және шетелдік ғалымдар осы жастағы балалардың қызығу, сенсорлық, ақыл-ой, физикалық, эстетикалық, патриоттық және жеке тұлғаны дамытудағы басқа бағыттарға ерекше сәзімталдығы туралы ортақ пікірде.

Бұл кезең – ерте балалық шақтың жасы, бұл барлық негізгі функциялардың қалыптасу уақыты және баланы тәрбиелеу мен оқу үшін қолайлы. Туғаннан 6 жасқа дейінгі уақыт баланың болашақ өмірінің негізін қалау үшін өте маңызды. Білім беру бағдарламасы 1 жастан 3 жасқа дейінгі баланың барлық психикалық және физиологиялық ерекшеліктерін ескеруі керек, бұл баланың зияткерлік әлеуетін дамытудың негізі болып саналады.

Оқуға дегеніміз – баланы ең оңтайлы жас кезеңінде (1 жастан 3 жасқа дейін) адам білімінің барлық бөлімдері туралы ақпарат әлеміне енгізу. Бұл 1 жылдан 3 жылға дейінгі кезеңдегі оқудың нәтижесі, келесі бағыттар бойынша сабақтардың арқасында ақыл-ой жетілуіне дейікті және үйлесімді әсер етуге мүмкіндік береді:

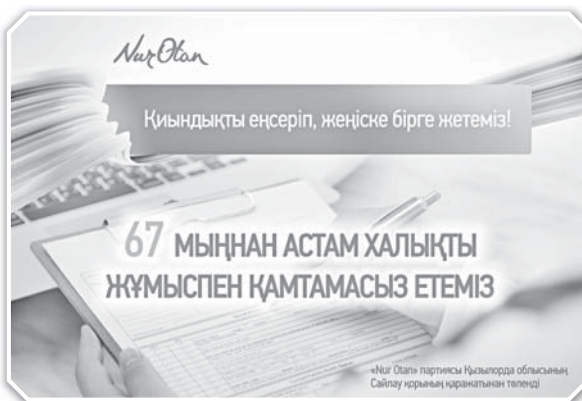
- сенсорлық даму
- барлық психикалық процестерді дамыту (зейін, ойлау, есте сақтау
- қиял, қабылдау және сөйлеу)
- сөйлеу дамуының қалыптасуы
- ұсақ және ірі моториканы дамыту
- қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру
- физикалық даму
- музыкалық даму
- шығармашылық даму (сурет салуға, модельдеуге, қурастыруға үйрету).

Білім беру бағдарламасы бойынша балаларды әмбебап адами құндылықтарға қалыптастыратын міндет-құлық ережелері мен нормаларын меңгеру нәтижесінде эстетикалық

өлшемдер жасалады. Балалар қоршаған ортадан тәуелсіз бола бастайды. Олардың күнделікті өмірдегі тәжірибесі байланып, сонымен бірге басқалармен қарым-қатынасы күрделене түседі. Өйткені олар өзіне тәуелсіз көзқарас қалыптастырады, іс-әрекеті және сыртқы қасиеттері бағалайды. Мүгеілмен тапсырма алатын балалар кедергісіз және өте жазас және жеке ұйымдастыруды үйренеді, бұл болашақта кедергілердің болмауына, сондай-ақ шамадан тыс ұяшақтықты жеңуге мүмкіндік береді. Дұрыс құрылған оқу-білім беру бағдарламасы балалардың өзін-өзі дамытуды үйренуіне қалыптастырады, іс-әрекетті, оқу мен жұмысты ұйымдастыруға жақсы негіз болады. Мектепке дейінгі білім мен тәрбиені алудан бірге балалар ұқымыда жұмыс істеуге үйренеді.

Зерттелетін тақырыптың маңызы жаңа оқу технологияларына негізделген көптеген әдіспен байланысты. Тәрбие жұмысының негізгі және сәтті орындалуы, әрине, формалар мен әдістерді педагогикалық тұрғыдан тандауға, балалардың бүкіл өмірін дұрыс ұйымдастыруға ықпал етеді. Жаңа бағдарламалар, әдістемелік құралдар жасау және қысқа уақыт ішінде жас балаларды дамыту мен оқу процесін ғылыми ұйымдастыру проблемасын жоюға қабілетті, білікті қызметкерлерді, кадрларды даярлау үлкен қажеттілік тудырады.

Жадыра ҚАЛАСҚЫЗЫ

Бетті дайындаған: Мәлдір САБЫРЖАН

БІРЛІК ПЕН ҰНТЫМАҚ – ТӘУЕЛСІЗДІК ТҰТҚАСЫ

Елбасы саясатының алтын арқауы, басты өзге – ел бірлігін сақтау. Бірлікті қолына алған сәттен бастап осыны саясатының тұры етіп ұстап келеді. Бізге ең алдымен ынтымақ, бірлік, елдің тыныштығы керек еді. Кішігірне, қақтығыстарға жоқ берілеу басты мақсат болатын. Әйтпесе дау-жанжалдан босамай, түрлі ишпеніс-қақтығыстар ошағына айналып отырған елдер аз емес. Бірікке таласып, елден тыс күштердің ықпалынан ынтымағы кері кеткен елдер де жеткілікті. Ал Елбасының күн-түні ойлайтыны – халықтың, елдің тыныштығы, жерінің бүтіндігі.

Елбасының тікелей бастамасымен, еліміздегі береке мен бірліктің мекені Қазақстан халқы ассамблеясы құрылды. Қазіргі таңда төлеу әртүрлі, мақсаты ортақ мыңдаған Қазақстан азаматтары ассамблея қанының астында ел әлдіне қойылған ортақ мақсаттарды қызу іске асыруда. Тағдыр әртүрлі үлгі пен ұлыс екілдерін қазақтың дарқан даласына қоныс тепкізді. Көп пейілді қазақ халқының ыстық мейірімін арқасында тағдыр талкесіне ұшыраған көптеген өзге ел өкілдері ұлғайған қауымға сақтап қалды. «Өзудің сыры – бірлікте, жүзудің сыры – алауыздықта» деп бекерге айтылмаса керек. Бірлігі жарасқан елдің босағасына береке ұялаптыны бесенеден белгілі. Елбасы Қазақстан халқын «...жұмған жұдырықтай бірліктің арқасында алайтын асу, жеңбейтін кедергі болмайтын» сендіріп, еліміздегі сан түрлі этнос өкілдерін қоғамдық ұйысуға, жарасты ынтымаққа бастады. Елбасы атқаш Ассамблеяны құру туралы Жарлыққа қол қойған күнен бастап, аталған ұрым Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінің бел ортасынан көрінді. Маңызды мемлекеттік иешілер мен Елбасы бастамаларына қолдау көрсетіп, мемлекеттік мүдденің жүзеге асуын қамтамасыз етті.

Мәлдір КЕНЖЕҒҰЛОВА

— Марапатыңыз құтты болсын! Қандай әсерде болдыңыз?

— Рахмет. Бұл ең алдымен — өзім секілді жас журналистерді ынталандыруға түсетін сый деп ойлаймын. Әрі зор жауапкершілік жүктейтін марапат. Осыған қол жеткізуге мүмкіндік берген “Хабар” агенттігіне, оның ішінде “Хабар 24” телеарнасы мен әріптестеріме алғысым шексіз. Мен үшін осы артылған жауапкершілікті көтергің келсе, сенім мен үлкен шығу — үлкен міндет.

— Сізді Алматы облысының тумасы деп естиміз. Қызылорда облысына қалай келдіңіз?

— Рас, Алматы облысы Ұзынғаш ауылында туғанмын. Өке-шешем оқу және жұмыс бабымен Семейде, сосын Алматыда тұрды. Өпкем Семейде дүниеге келді. Ал мен Алматыда. 5 жасында Қызылордаға көшіп келдім. Өке-шешем туған жерге қоныс аударды. Ата-баба тәмір жайған өлкеде балабақша, мектеп, колледж, университет тәрбиесін көрдім.

— Журналистика саласына қандай дайындықпен келдіңіз? Жалпы бұл сала несімен ұнайды?

Мен телевизия әлеміне 2010 жылы қадам бастым. Бойда жасқа тән албырттық бар. Ақыл тоқтатпаған студент көз. Облыстық “Қазақстан-Қызылорда” телеарнасына келдім. Қарашанарықтң басшысы Жапылпар аға Қарабаланың жетекшілігімен арна дамудың түрлі кезеңінен өтіп, ақпарат айдында ойын орын алды. Медиа мамталануына айналған ағамыз әлі де ұжымды ұйыттып отыр. Өпке айтар алғысым шексіз. Осы берекелі ұжымның ортасына келгеніме шүкір етемін. Талай талант шыққан бұл жерден тележурналистиканың не екенін үйрендім. Түгес университет беретіндей тәлім алдым. Студент Рауанға білдей арнаның жаңалықтарын тізгінеуде бұйырды. Жүргізушілікпен қатар, тілшілікте де қоса атқардым. Ақпарат алаңында жүріп, көргенім, көкейге түйгенім көп болды. Тәрбиелендім. Осы тұста, жол сілтеп, тәлім берген алдыңғы буын аға-әкелеріме ризашылығымды білдіремін.

— “Қазақстан-Қызылорда” телеарнасында қызметіңізде енді бастаған уақытта есте қалған оқиғанызбен бөліссеніз?

— “Қазақстан-Қызылорда” телеарнасымен байланысты қызықты естеліктер көп. Бастапқыда телеарна әлеміндегі терминдерді жаттау қиыны соқты. “Шықпа”, “синхрон”, “зкт”, “подчитка”, “типр”, “отводка”, “сюжет” тағысын тағы солай кете береді. Әзірге шығар немесе мәтін жазарда өпте терминдер санамда сапырылыпсып жатты. Ерекше бір еске қалатын сәт — Тәуелсіз Қазақстанның алғашқы Кеңес министрі, Қорғас Одағының батыры, Қазақстанның Халық Қаһарманы, Армия генералы Сағадат Нұрмағамбетовті көрген

кезім. Шилей ауданында ұлы тулғаның келіп күтіп, қуана қарсы алып едік. Жүздесу өз алдына, сұхбат ешқашан естен кетпейді. Батыр туғана Сағадат Нұрмағамбетовтің алдында микрофон ұстап тұрамын деп мүлде ойламаған едім. Қатты қуандым. Үйге оралған соң ата-анамға аттып, өбден марқайдым. Сол сұхбат телеарна мұрағатында әлі де сақтаулы.

— Сіз жүргізетін “Сенат сөзі” бағдарламасының ауқымы қандай? Бұл бағдарламада халық көтерген мәселелер қаншалықты шешімін тапты. Осыған толығырақ тоқталсаңыз?

— Бағдарлама аптасына бір мәрте жұма күні шығады. Халықтың көкейіндегі сұрақтарды көтеріп, жаңадан қабылданған заңдарды түсіндіреміз. Әзірге 15-ке жуық қана шығарылым дайындалды. Соның бәрлерінде де айтылған ұсыныстар жауапсыз қалған жоқ. Бағдарлама жарыққа шыққан күннен бастап YouTube әлеуметтік желідегі қараламы да артты. Демек, үлкен шығармашылық топтың еңбегінің нәтижесі де білемін.

— “Hi Tech” бағдарламасындағы тың ақпараттарға қалай көз жеткізесіз? Бірнеше тіл меңгергеніңіз бе?

— Бұл хабарға да үлкен ден қоямын. Жоғары технологиялар жайлы тың ақпар беруге тырысамыз. Қазақстандық көрерменді оқтанды және шетелдік компаниялардың үздік өнімдерімен таныстыру керек. Бір жағынан таныдық хабар дайындаған езіме ұнайды. Ақпаратты жан-жақтан іздейміз. Ал өзге тілдерге қатысты білімді әлі де жетілдіре түсіміз керек.

— Екі бағдарламамен қатар қаншалықтар қызметінде де жұмыс істеміз. Бөріне қалай үлгерісіз?

— “Хабар 24” ақпараттық телеарна болған соң, оған сюжеттер әзірлеу үлкен жауапкершілікті талап етеді. Жасаған дүниен жан-жақты болуы тиіс. Пандемия кезінде “Хабар 24” телеарнасының маңызы арта түсті. Тек біздің арна тәулік бойы жұмысын жалғастырды. Халық маңызды ақпараттарды бірінші болып бізден естіді. Қазір де сол биігінен түскен жоқ. Сондықтан мен үшін жаңалықтар бөлімінде жұмыс істеу — ең басты міндет.

— Пандемия демекші, әлем 2022 жылға дейін Бүкіл индетпен күреседі деген болжам бар. Осы кезеңде БАҚ саласында қандай өзгерістер болуы мүмкін?

— Білесіз, қазір өмірімізге цифрлық жүзі деңделіп отыр. Енді бәрі де замана талабына сай икемделе білуіміз керек. Бұл дегеніміз, журналистика да сандық форматта дамуы қажет деген сөз. Қашықтан жұмыс істеу қазір кең тарады. Әсіресе, мұны өзіңіз айтқан пандемия кезінде қатты сезіндік. Әзіміз де “Skype”, “Zoom” платформаларымен сұхбат жаздық. Осы жүйенің өріс алуымен, тарылайды. Мәнінең, БАҚ саласында осы бағытта ауқымды өзгерістер болмақ.

Ел жастарын ынталандыру мақсатында 1992 жылдан бастап “Дарын” мемлекеттік жастар сыйлығын беру дәстүрге айналды. Бүгінде 264-тен астам талантты жас сыйлықтың лауреаты атанды. Биыл да игі бастама жалғасын тауып, журналистика саласы бойынша “Hi-Tech” және “Сенат сөзі” бағдарламасының жүргізушісі Рауан Мыңбаев марапат биігінен көріңді.

Рауан ЕРҰЗАҚҰЛЫ, «Хабар24» телеарнасының тілшісі:

ЖУРНАЛИСТИКА — ӨНЕР

— Мемлекет Басшысының шетелге сапары барысында сюжеттер дайындайсыз. Қызықты есте қалған оқиғаның бар ма?

— Иә, Президент тулында жүрген кезімде Мемлекет Басшысының сапарларына жиі жіберетін. Бізге жүктелетін міндет — Мемлекет Басшысының қызметін, жүргізген келіссөзін ақпараттандырып, елге тигізер пайдасын жан-жақты қырынан көрсету. Өлемнің бірнеше жеріне бардық. Нью-Йорк, Бейжің, Мәскеу, Санкт-Петербург, Сочи, Қазан, Берлин, Хельсинки, Ташкент, Бішкек сынды ірі шаһарларға табанымыз тиді.

Барлығы да қызықты әрі есте қалған сәттері көп. АҚШ-қа барған кез ерекше есімде қалды. Мұхиттың арғы жағына жеткен бойда қауіпті жұмыс бастапқы кетті. Нью-Йорк төрінде Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясы өтіп, 74-сессиясы және Қасым-Жомарт Тоқаевтың Мемлекет Басшысы ретіндегі алғашқы сапары аясында әлем көздері өтіп жатты. Уақыт айырмашылығы қатты сезілді. АҚШ-та түн, Қазақстанда күн. Яғни күні бойы қазақстандық көрерменге ақпарат жеткізу үшін түні бойы жұмыс істеу керек. Келіссөз бітсе, жауапты тулғалар сұхбатын береді, одан кейінгі жұмыс бізге жүктеледі. Сол сәтте бірнеше тікелей қосылымға шықтық. Сюжет әзірлеп, әзірге бердік. Қазақстандағы жауапты редакторларым да әркез байланыста болып, қадағалап отырды. Өлемдік деңгейдегі шара, яғни Біріккен Ұлттар Ұйымының екенін, өзіндік іріктері мен бұралған-түзу жолдары бар екенін түсіндік.

— Ақпарат беруде қай елдің тәжірибесі көңіліңізде шықты?

— Өзім еңбек ететін тележурналистика саласын айтатын. Тележурналистика — мемлекетпен, қоғаммен бірге дамытын сала. Мемлекет қаншалықты қуатты болса, ол да соңшалықты әлеуетті. Сосын бәсекелестік бұл салада маңызды рөл атқарады. Мәселен, АҚШ-та демократтар мен республикалықтар бір-біріне қарама-қайшы позицияны ұстанағаны екі телеарнаға иелік етеді. Ашық түрде пікірталастар ұйымдастырады. Өзекті проблемаларды шешуге атсалысады. Бір-бірінің оспал жерін іздейді. Телеарна арқылы жариялайды. Олар үшін бұл қалыпты жағдай. Америка халқының пікірі қақ жарылған сәттер тарихта көп болған. Бәсекелестік болса, қоғам дамида деген ұғымды ұстанады. Ал егер тұтас елге, қауіпсіздікке қатысты мәселе туындаса, онда олар бірігудің жолын біледі.

— Білік қай тілде сөйлеп, халық сол тілде сөйлейтіні белгілі. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев қазақ тілін ұлттаралық қарым-қатынас тіліне айналдыруға қажетін айтты. Осы мәселеге қатысты пікіріңіз қандай?

— Сұрағыңыз орынды. Тілім ұлт өзі ұғым. “Тілі жоғалған жұрттың өзі де жоғалады” деп Ахмет Байтұрсынов атамыздан асырып айта алмаспыз. Негізінде мемлекеттік тіл бұрыннан ұлттаралық қарым-қатынас тілі саналады. Мұны Президентіміз Қасым-Жомарт Кемелұлы да Жолдауында тайға таңба басқанды айтып, Мемлекеттік

қызметкерлерге мемлекеттік тілдің аясын кеңейтуді шегелеп тапсырды. Сондықтан бізде биліктің қай тілде сөйлейтіні шешіліп қойған. Оған өзіміз де күеміз. Мемлекет Басшысының қатысуымен өтетін жиындардың дені қазақ тілінде өтеді. Үкімет отырыстары да мемлекеттік тілде өрбиді. Осының бәрін бағамдай келе, ана тіліміздің келешегі кемел деп нық сеніммен айта аламын.

— Футболдың жанкүйері екеніңізді білеміз. Қай команданың ойыны ұнайды. Отандық футболдың дамуына көзқарасыңыз?

— Футболды тамашалаған ұнайды. Қазіргі әлем футболы қарымды дамып кеткен. Бала кезімнен тарихта ең үздік футболшы санайтын португалиялық қадірлі Криштиану Роналдуның ойынына, әрқашан өз ішіңізді болуға ұмтылатын әрік-жігеріңіз тәттім.

Қазақстан футболының да үлкен жанкүйерімін. Әрбір жеңісіне қуанып, сәтсіздігіне қапаланамын.

— Естүмізше, шетел әдебиетіне деген қызығушылығыңыз жоғары. Соңғы оқыған кітабыңыз қандай? Негізінен есте қалды?

— Шетел әдебиетінде танымал қазақ қаламгерлерінің жазу стиліне әсер еткен атақты жазушылардың кітабын оқыған ұнайды. Тарихта классик аталып кеткен шығармаларды оқып шығуға тырысамын. Қазақ әдебиетінде Ілияс Есенберлин, Әбдікәміл Нұрмағамбетов, Әбіш Кекілбаев, Мұхтар Мағауин, Оралхан Бөкей, Төлен Әбдіктің еңбектерін оқыдым. Өлі де паракат жатқан кітаптарым бар.

— Жігітке жеті өнер де аз. Көпшілік біле бермейтін тағы қандай қырыңыз бар?

— Өзім сүйіп таңдаған журналистика саласында еңбектенудің өзі — нағыз өнер дер едім. Мұнда жан-жақты қырыңнан танылуға мүмкіндік көп. Ең бастысы, халықты толғандыратын түйткілдердің шешілуіне үлес қосу керек. Тележурналистикада сан түрлі жанр бар. Мен әзірге ақпарат алаңында жүрімін. Басқа да бағыттарды үйренсем, жігіттік жеті өнерді меңгергенім болады. (күліп).

— Өңгімеңізге рахмет.

Сұхбаттасқан Айгүл ӘЛІШЕРОВА

қызметкерлерге мемлекеттік тілдің аясын кеңейтуді шегелеп тапсырды. Сондықтан бізде биліктің қай тілде сөйлейтіні шешіліп қойған. Оған өзіміз де күеміз. Мемлекет Басшысының қатысуымен өтетін жиындардың дені қазақ тілінде өтеді. Үкімет отырыстары да мемлекеттік тілде өрбиді. Осының бәрін бағамдай келе, ана тіліміздің келешегі кемел деп нық сеніммен айта аламын.

— Футболдың жанкүйері екеніңізді білеміз. Қай команданың ойыны ұнайды. Отандық футболдың дамуына көзқарасыңыз?

— Футболды тамашалаған ұнайды. Қазіргі әлем футболы қарымды дамып кеткен. Бала кезімнен тарихта ең үздік футболшы санайтын португалиялық қадірлі Криштиану Роналдуның ойынына, әрқашан өз ішіңізді болуға ұмтылатын әрік-жігеріңіз тәттім.

Қазақстан футболының да үлкен жанкүйерімін. Әрбір жеңісіне қуанып, сәтсіздігіне қапаланамын.

— Естүмізше, шетел әдебиетіне деген қызығушылығыңыз жоғары. Соңғы оқыған кітабыңыз қандай? Негізінен есте қалды?

— Шетел әдебиетінде танымал қазақ қаламгерлерінің жазу стиліне әсер еткен атақты жазушылардың кітабын оқыған ұнайды. Тарихта классик аталып кеткен шығармаларды оқып шығуға тырысамын. Қазақ әдебиетінде Ілияс Есенберлин, Әбдікәміл Нұрмағамбетов, Әбіш Кекілбаев, Мұхтар Мағауин, Оралхан Бөкей, Төлен Әбдіктің еңбектерін оқыдым. Өлі де паракат жатқан кітаптарым бар.

— Жігітке жеті өнер де аз. Көпшілік біле бермейтін тағы қандай қырыңыз бар?

— Өзім сүйіп таңдаған журналистика саласында еңбектенудің өзі — нағыз өнер дер едім. Мұнда жан-жақты қырыңнан танылуға мүмкіндік көп. Ең бастысы, халықты толғандыратын түйткілдердің шешілуіне үлес қосу керек. Тележурналистикада сан түрлі жанр бар. Мен әзірге ақпарат алаңында жүрімін. Басқа да бағыттарды үйренсем, жігіттік жеті өнерді меңгергенім болады. (күліп).

— Өңгімеңізге рахмет.

Сұхбаттасқан Айгүл ӘЛІШЕРОВА

ЕЛІМІЗДІҢ ҰЛЫҚ МЕРЕКЕСІ

Тәуелсіз елдің тұрғыны ретінде менің армандарым көп. Дертпен күресіп, денсаулық қадірін білген қиын сәт болып тұр. Халқымыз пандемия уақытын аман-есен өткізіп, тіршілік түйткілдерін шешіп екен деймін. Ең бастысы, ата-бабаларымыздың сан ғасырлық арманы орындалған тәуелсіздігіміздің тұғырлы болуын тілеймін.

«Ханның да, қараның да рухы өзгеі — тәуелсіздік. Өзегінен айырылған ел өлмейді», — дейді даңд халқымыз. Халқымыз кез келген дәу-жанжалды бітімгершіліктен шешіп, елдің араздығына жол бермеген, өлік пен өжет рухын сақтаған бабалар ұрпағымыз. Биыл еліміздің тәуелсіздік алғанына 29 жыл толып отыр. Егемен еліміз осы уақыт аралығында өпек-жеңін жинап, әлем картасында өз орнын беріс қалыптастырды. 1991 жылдың 16 желтоқсанындағы Қазақстан тәуелсіз, демократиялық, заңдылық және құқықтық мемлекет мәртебесіне ие болды. Мемлекетіміз әлемдік аренадағы ұстанымды берік бекітіп, бірлік пен әулетпенді, символына айналды. Елдің әлеуметтік-экономикалық және рухани дамуы қарқын алды. Бүгінде әлемді жаулаған COVID-19 біздің елімізді де айналып өтпейді. Қып сәтте карантиндік шектүүлерге бағынып, қиындықтарды еңсеріп, берекелі бірлік пен тату тірлігімізді сақтап қалуымыз қажет.

Тәуелсіздігіміздің тағы бір жаңа парактарын ашар тұста өркін де тәуелсіз, айбарлы да азат, қайсар да еркіндігімізді, қалыптасып келе жатқан ұлттық мемлекет мәртебесіне ие болуымыз қажет. Тәуелсіздігімізді сақтау жолында, елдің әлеуметтік-экономикалық және рухани дамуына әлеулі үлес қосып, аялбай еңбек етейік. Тәуелсіз халық — қаһарман. Қайсар елдің ұлы — өжет, қызы — қайратты болып өсе берсін! Мерекелеріңізбен!

Гүлбану МАҚАЖАН

Біздің ел әлем елдері сияқты, жаһандық пандемияға тап болды. Осы жағдайға бейімделуге, ерекше жең беруін пайдалануымызға шешімдерді іздеуге мүмкін. Билл әлемнің едәуір аз бөлігін қарсаңда бастады, ширектің қызметтер ерекше мыңдаған екенін түсінді. Нәтижесінде қашықтан білм беруді қамтамасыз ету және қашықтан жұмыс істеу, оңайдан қызметтер мен сервистер көрсету, интернет сапасын арттыру бойынша жобалар іскес асырылды. Бүгінде цифрландыру экономика дамуының негізгі трендіне айналды.

Цифрлық технологияларды дамыту бүкіл еуразиялық экономикалық кеңістіктің басымдығы ретінде аталған.

ЦИФРЛЫҚ ШЕШІМДЕРДІҢ ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕРІ

Еліміздің Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың бастамасы бойынша Қазақстанда «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы әзірленді, ол республикадағы технологиялардың қарқынды өсіп және қызмет көрсетудің электрондық форматына қайта бағдарланудың негізі болуға тиіс. Тұжырымдаманы әзірлеушілер атап өткендей, «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасының мақсаты экономиканың даму қарқынын жеделдету және орта мерзімді перспективада цифрлық технологиялардың қарқынды өсіп жетілуін халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, сондай-ақ экономиканың ұзақ мерзімді перспективада болашақтағы цифрлық экономикасын құруды қамтамасыз ететін дамудың түбегейлі жаңа траекториясына көшуі үшін жағдай жасау».

Біріккен Ұлттар
Ұйымының қолдауымен
есептеген АКТ дамуының
негізгі әлемдік рейтингінде
еліміздің АҚШ-ны даусы
мен 175-ші орынға 175-
тен 52-орынға не болды.
Бағдарламаны және
басқа да стратегиялық
бағыттарды іске асыру
нәтижесінде ел рейтингте
2020 жылғы қарашаның
20-шысы орнына 2025-
жылғы қараша 25-інші
орынға және 2050 жылғы
қараша 15-інші орынға
көтеріледі деп болжанды.
Сондай-ақ Қазақстан
дидарындағы аймақтар
деңгейі турғысынан The Boston
Consulting Group
халықаралық консалтингтік
компаниясының е-intensity
деңгейіне қарағанда ел
болып саналады. Атап
айтқанда, Қызылорда
облысында коронавирус
мәселелері бойынша
облыс тұрғындарынан
адамның өлімі турғыруды
жедел еңдеу үшін
400-100 ақл-орталығы

күрлыды, оның құрамында денсаулық сақтау, кәсіпкерлік, ішкі саясат, ТКШ, автомобиль жолдары, жолаушылар көлігі, әлеуметтік қорғау және полиция департаментінің екілері бекітілген. Карантин кезеңінде 10 мыңнан астам қонырау түсті. Жаңдран қоронавирусқа бейімдігі бойынша ең алдымен есепке алынарат, күнделікті статистика, бірінші материалдары, нормативтік-құқықтық актілер, жедел желі телефондары, ақпараттық жүйелер мен жаңалықтар орналастырылған «400-100.kz» сайты іске қосылды. Сондай-ақ «109 – бірінші байланыс орталығы» және «112 – бірінші көзекшілік – диспетчерлік қызмет» қызметтерінің жұмысы күшейтілді. Пандемия кезеңінде 112-ге 341 422 хабарлама, 109-ға 55 320 тілпін түсті.

Мемлекеттік қызметтерді электрондық форматта көрсетуіге келетін болсақ, жергілікті атқарушы органдар көрсететін 172 қызметтің 124-ін электрондық форматта қолжеткізді.

Қарантин кезінде облыс тұрғындарының көпшілігі онлайн форматта әлеуметтік жәрдемақылар рәсімдеп, электронды үкімет ресурсын пайдалану тәжірибесі мен дағдысына қызығушылық танытып жатыр.

Қарантин кезінде халықтың қауіпсіздігі үшін ҚР Еңбек және халық әлеуметтік қорғау министрлігі өз саласында 12 қызметті автоматтандырды.

Қарантин кезінде қызметтерді өз бетінше алу мақсатында облыс тұрғындары үшін өзін-өзі қызмет көрсететін 658 пункт арнайы ашылды. Сондай-ақ қарантин кезінде мемлекеттік қоршаушылар жаңа жолмен қандай да бір ескере отырып, облыс отарлығында мемлекеттік

корпорация өкілдерімен және волонтерлармен қосымша 7 «Өзіне-өзі қызмет көрсету пункті» жұмыс істеді. 2020 жылдың 10 айының қорытындысы бойынша Қызылорда облысының жергілікті атқарушы органдарымен барлығы 2 504 044 мемлекеттік қызмет көрсетілді. Бұған дейін облыстық IT парк базасында іске асырылған жобалар пандемия кезінде өте пайдалы болды.

Табиғат
пайдаланушылардың
тоқсан сайынғы есептерін
автоматтаудың
бойынша өзгерткен
«Information Systems» к.з.к.
платформасы есептерді
тапсыру үшін облыстық
орталыққа келу уақытын
мен іссапар шығындарын
үнемдеуге мүмкіндік берді.
Сондай-ақ сыйбалас
жемісжұмыс түзетінін де
«Information Systems» к.з.к.
Қызылорда облысының ІТ
парк бағдарламашылары
азық-түлік енімінің
онлайн-бағасына
бойынша «iguel.org.
gov.kz» к.з. платформасын
«Information Systems» елдіктік
маңызы бар азық-
түлік енімінің бағасына
мониторинг жүргізу
үшін «szep.org.gov.
kz» интернет-ресурсы
құрылды, онда апта сайын
құрылым тәуарларының
бағасы өзгерткен.

Білім беру саласы бойынша облыстың орта мектептерінде бейнебақылау жүйесін орнату жобасы, жол қауіпсіздігі бойынша «Аркан» стационарлық жылдамдық өлшегіштерін орнату, денсаулық сақтау саласы бойынша DICOM бейнесін жіберу және мұрағаттау үшін PACS жүйесін енгізу, қоғамдық көлікте электрондық билеттеуді енгізу жобаларын жеке атап өткім келеді. Жыл соңына дейін өңірлік геоапараттық жүйенің і кезеңі енгізілді, онда облыс бойынша бас

жоспар, егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары, инженерлік желілер және т.б. қамтылатын болады. Сәулет және жер қатынастары салаларында мемлекеттік қосылатын қызметтерді автоматтандыру қамтылады. Бүгінгі таңда Қызылорда облысы бойынша 230 ауылдық елді мекен бар. Оның ішінде 170 АЕМ кең жолақты интернетпен қамтамасыз етілген, бұл 74%-ды құрайды. Биыл халық саны 250 адамнан асатын ауылдық елді мекендер басымдыққа ие.

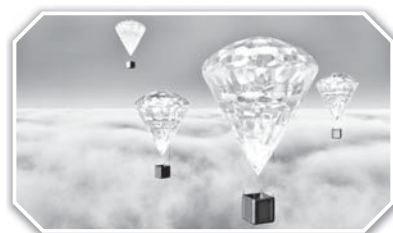
Жүйе соңына дейін 23 базалық станцияның құрылысын аяқтау жоспарлануда. Бұл жобаның мақсаты елді мекендердің 80%-н интернетпен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Тағы бір айта кететін тақырып, жалпы IT-стартап индустриясын дамыту және өңірлік IT-паркті дамыту. Бүгінгі таңда IT-паркте 13 резидент жұмыс істейді. 2021 жылғы IT паркті кеңейту жоспарлануда. Жақында да IT-парк аумағына Hub аймағыналық IT-стартаптар технопаркінің аймақтық серікесіне айналады. Оның аясында біздің өңірде ұзартқысы 6 ата-ананың балалар тәртіптері инкубациялау бағдарламасы басталды. Бұл біздің таланттарымыздың жобалары мен идеяларын қолдау, дамыту және оларды өңірдегі үшін тамаша мүмкіндік.

Сондай-ақ біздің резидент Өңірлік экоспирит дамыту үшін арнайы оқыту бағдарламаларынан пайдалану. Атап айтсақ Hub өңірлік агенттерінің іріктеу катысуы.

**Сәбит ИБАДУЛЛА,
«Ақпараттық
технологиялар
орталығы» КММ
директоры**

ӘУЕ ГАУҢАРТАСТАРЫ

Бұрын-соңды гауһартастың әуеден алынатынын естіп пе едіңіз? Енді бұл жаңалықтың рас екенін британ компаниясы дәлелдеп, арнайы құрылғы дайындап та үлгерді. Аталған қондырғы ауаны сорып, екі аптадан кейін гауһартас шығарады. Сапасы да көпшілік көңілінен шыққан.

– Бізге атмосферадағы көмірқышқыл газы керек. Ендеше шикізат тапшылығы болмайды. Оның әсерінен қазір климат өзгеріп жатқанын білеміз. Ал сүтегін алу үшін жауын суын ыдыратамыз. Сүйтіп осы екі затты қосқан соң, метан аламыз. Одан кейін күннің бетіндегі температураға, яғни 8000 градус цельсияға дейін қызатын шар плазмасы түзіледі. Гауһартасты осылайша екі апта бойы өсіріміз, – дейді жобаның авторы Лейл Винс.

Бұл қиял ғажайып оқиға іспетті. Бірақ жеті жыл бойы зерттеу жұмысын жүргізген эколог Дейл Винс алмазды экологиялық таза тәсіл арқылы өсіруге болатынын дәлелдеді. Енді осы саладағы ірі деген кәсіпорындар ғалым ұсынған тәсілге көшуде. De Beers компаниясы жақында американы Орегон штатында алмаз өсіруге арналған фабрикасын ашып та үлгерді.

ҚУАТТАНДЫРҒЫШЫ ЖОК СМАРТФОН

Кезінде
қуат көзіне
қосатын сымсыз
телефон
сатқан Apple-
дың әрекетін
көпшілік сынға
алып, мазақ
қылған еді.
Енді Samsung
Apple-дың бұл
бастамасының
орынды екенін
мойындады.

Бразилияның Tecnoblog сайтының тілшілері анықтағандай, ANATEL қадағалау агенттігі компанияның флаамандық телефондарын сатуға рұқсат берді. Бірақ құжатта құлақпаң пен құттайға қырығыны болмайды делінген. Күр смартфонның өзі. Әзірге бұл ақпарат расталған жоқ. Бірақ Бразилия үкіметі Samsung компаниясын құттайға сыйым қорқақ салып сатуы мүмкіндейді. Ендеше корейліктердің бастапқы жоспары іске аспауы мүмкін.

ЖАҢАПҒАН WHATSAPP

ЖАНАПҒАН WHATSAPP

Енді WhatsApp қолданушылары өздерінің Facebook-тегі табыды. Мессенджер қаңартылып, жаңа функциялар ктегі стикерлерді қырылды. Ол үшін құру керек. Facebook «стикерлерді»-тан да көрінетін түр сөзбен түрлі фон орнату деріп қюя деген ақпаман мүмкін емес.

ТЕСЛА
ҚОРШАҒАН ОРТАҒА
ҚАУІП ТӨНДІРУДЕ

Бул Берлиннің оңтүстік шығысындағы Бранденбург аймағына тиесілі алқап. Өткені экологтар алаңдауы. Олар қазір ұйып жатқан жыландар қырылуы мүмкін деп дабыл қағуда. Енді ішкі қабалдау үшін ел үкіметі қоршаған ортаны қорғау жөніндегі ведомстваның өкілдерімен кенеседі.

Керпіктің NABU экологиясы көтергенің мүшелері қырысты талқтауға қатысты бастама төбегін және экологиялық жағдайға қатысты біл алғашқы елде 2021 жылдың басында жеткізілгенді белгіледі. Ең соң компаниясы зауыттың қырылысына қарсы шықты. Олар ағашты аумауды талап етті. Бранденбург жасыл лигасының қоршаған ортаны қорғаушылары зауыттың аймақтағы судың сапасына кері әсерін айтқан соң, қырылуы жұмысы тоқтаған еді. Бірақ Тесла экологтармен мәселені тез шешіп, қырылық шайт жанданды.

Ол кезде 92 гектардағы орман алқабы оталды. Тесла веб-сайтында көрсетілгендей, олар Бранденбург жеріндегі зауыт аймағындағы жерді көрсетуді көздеді. «Ол үшін эколог және сарайшылар тобынан тығыз жұмыс істеп келеді дегенді еді. Енді ағаштар өсіріліп, өгіт Нанбург зауыты және экологиялық таза элементтерді белгідеген таптырмай жұмыс орнына айналды дегенін

ANDROID-ТЫҢ ЖАҢА ФУНКЦИЯЛАРЫ

тық қосымша, google play аудио кітабы мен өзге де мобильді қосымшаларға қатысты жаңашылдықтар.

Нақты айтар болса, google картасына о қызмет енгізіледі. Енді колданышшы мекен жадым өзіндей-ақ қажеетті жерге тез таппайды. Ол жердегі барлық анықтамалар мен көрсеткілерді қарап отырып, кәсіпкерлерге қажетті нәтижелерді көрсетеді. Тағы бір тәртіп түсі, бұрын барған жерімді қосымшада сақтауға болады. Бірнеше жыл ұсынылған кезде тез апаратын бағыттың да көрсетеді. Екінші жаңалық, Google елділері dbord гибриді стирлер сынын аттырады. Бұл жер жүзден стирлер бола, жанарлыған соң, оның сыны – 14 мыңға арты. Енді эмпозилдердің бірнешеуін таңдап, арқылы анықтап, өлшеп, кіріспелерді алғашқы анықтамадан google картасында АҚШ пен ұйыратындығыға баспақана иелеріне диктор деген жаңа бағдарлама әзірлеуде. Көптіпатын аудио нұсқасын жасауға арналған. Бұл құрал қазір тексерілу үстінде. Сынақ сәтті өте келеп жылы баспаханаға таратылады және дыбыс арқылы іздеу жеңілдігі. Мысалы, кейбір білімгерлер ауылдағы аудандық қорықтан қатысты да өзгештерген енгізгенді деген болса, бұл бірнеше ай бойы аудио қызметін қолдай 38 елде кеңейі түседі.

Жуырда
oogle
ndroid
перация-
ық жүйе-
не жаңа
ункция
осады.
лар –
аигация,
board
модзи
ибридті
осымшасы,

ТӘУЕЛСІЗДІК КҮНІН ҚАЛАЙ ТОЙЛАЙСЫЗ?

Мен – тәуелсіздіктің құрдаасы екенімді мақтан етемін. 29 жыл – жас мемлекеттің қарқынды дамуы үшін бұл аз уақыт. Сондықтан бағындырар етістігіміз бен белесіміз ал алда деп сенемін. Көпшілігіміз тәуелсіздік мерекесі асаңында тұңғыш ойға атынымыз анық. Өйткені бұл мерекенің астарында мама еңбек пен намыстың бар. Сол себепті бұл мерекені саяси ұстанымынан рухани тұрғыда ыр адамның на күш-құат берері сөзсіз. Дініміз өтпурлі алда өтетінін білеміз.

«...әлбетте, әлбетте, әлбетте, қазақ тәулөксіндігі қалпына келтірілген әзір-айдай. Себебі бұл ел XX ғасырдың басында тәулөксіндігі
болған, мұсылман әлемінде туысшам демократиялық ел аттанып,
1991 жылы Өзбекстанда референдум өтіп, халық бұрауыздан
тәулөксіндігі қайта құрған. Ал бұл мерзім мүлде толайымтай
де бар екен. Мысалы, Итұра, бұл елдің 45 пайызын орыстар
және орыстар елдегі тәулөксіндігі алауыздығын өзінеді екен. Ал
тәулөксіндігі жәнә шөрүлү, музыкалық қойылымдар ұйымдастырды,
енім тамаша көпмәлі қалып қатты отбасылар көпше саядақа көшді
дедіге айналдырған. Ал бізде шө? Сіз мерзім қалып атап
өткізіп, бұл күннің қандай маңызы бар? Бір сөгі ойланғы
дедіге».

Айгүл ӘЛІШЕРОВА

ТӘУЕЛСІЗДІККЕ ТАҒЫМ!

Тәуелсіздік тұрасың жыр
басында,
Көңілдің мөлдіреген тұнбасында.
Мәңгілік ел символы секілденіп
Ұласа бер мәңгілік мың ғасырға.

Қазақ сенің жолыңа бәрін берді,
Жастары жанын қып, қанын
берді.
Қадірің қаншалықты құнды
екенін,
Жұртыңа жеткілікті мәлімделді.

Менің қайсар көңілім жасымаған,
Тәуелсіздік тойын тағатсыз
тосып алам.
Желтоқсан айы далама келген
сайын
Алматының алаңын есіме алам.

Егемендік екінші анам едің,
Кіндігімнен байланған
балаң едім.
Сексен алтыда сәби боп
тудым-дағы,
Алашыма азаттық ала келдім.

Сен маған сый боп келдің
ақын еттің,
Жігерімді жаңыңды батыр еттің.
Өшкен үміт оттарын қайта
жақтың,
Сәкен, Тұрар, Міржақып,
Ахметтің.

Күн сүйеді арманым
айдынымды,
Бақытым деп білемін
байлығымды.
Шашуыңды шаш, көне,
шартарапқа
Қазағым құтты болсын
той бүгінгі!

Тұрар БЕКМЫРЗАЕВ

ТОЛҒАУ...

Алаң да алаң, алаң құн.
Құтпан қойнында ұлы рух жатыр
даламның,
Арыстарымнан арыстан болып
туғанмен,
Намыстарынан жаралдым.
Алдаспан жүзі арымның,
Отан деп өлсем обалым кімге,
қадірлім?
Тұмар қаласы иісі қазақтың –
Астана.

Тұран даласы Төңірдін.
Шаһардан едім ел білген.
Қаһарман едім төбеден тажал
төңдірген.

Ой, арман ғажал!
Азаттық деген осы ма?
Оянған қазақ көрдім мен.
Оянған қазақ, самғар көк.
Жерұйық іздеп, Желмая мінген
хандар көп.

Талдырмай қыран қанатын,
тоздырмай тұлпар тұяғын,
Ұрпаққа жетсем, арман жоқ.
Жаһан жұртына ұрандап,
Күмбірлеп тұрса домбыра үні
мұнар бақ.

Баһадүрлердің ұлы далада
қалмай ма,
Өруақтары бір аунап.
Тәуелсіздіктің дің етіп,
Ар-намысымды аттың жалына

түнөтіп,
Елдің басына еркіндік сүйген
ер келді,

Көк Тәңірімді ту етіп.
Асылдан сынық қалдырып,
Ғасырдан ғасыр жасаса жұртым
мәңгілік.

Қорған салмаймыз, қорған
боламыз ғаламға,
Рухымыз қайта жаңғырып.
Тіліңді кесіп кім алыс,
Атанда, Алаш, атаңнан қалған
ұрансың!

Отанды сүйсең, оты мен суын
менше сүй,
Намыссыз емес шығарсың...
Алдаспан жүзі арымның,
Отан деп өлсем обалым кімге,
қадірлім?

Қаласа Құдай, мәңгілік елге
айналар,
Қараша жұрты Төңірдін.

Ақжол ТҮМЕНБАЙ

ТӘУЕЛСІЗДІК – ТЕҢДІГІМ

Ол уақыттың болмады, қабағы ашық,
Мұң шеріммен шаттығым араласып.
Өткенімді өзеуіреп еске алатын,
Қайран жылдар барасың ала қашып.

Тұр қазір жанарымыз жаутаң қағып,
Қалмадық талқандалып,
Аяр жүзден айналып кетеміз-ау,
Өткен күнге санамыз арқандаулы.

Тағдыр мұңды осылай еселеген,
Тар жолыңа тайғақтау төселер ем.
Керуен көшіп барады,
Зар заманды,
Көгермеген көреміз көсегеден.

Тектілігім қалады-ау құлдық ұрсам,
Намысымыз жасиды сыңға ұрынса.

Ырығыңа көнуге болар еді,
Заманым-ай қайтемің мың құбылсаң?!

Көктайғақта тағдырмен иықтасып,
Бадам кетіп барады биікті асып.
Біз де ертең ізінен ілесеміз,
Елдік жайлы айтамыз тиіп қашып.

Жүрміз бе екен, сол жолдан, әлі
адасып
Мұратыма жетем бе,
Ара қашық.
Тәуелсіздік қадірін білгенің жөн,
Қалмас үшін қазағым қара басып

Солай...

Самат ТАЛҒАТҰЛЫ

1986
Желтоқсан жаңғырығы-тәуелсіздіктің бастауы

ЗАҒДЫЛЫҚ

Бар әлемге сәуле шашса ғажал Күн,
Жаңа тыныс алып келер таң күліп.
Олай болса, алтын жүрек Қазақтың,
Таңбасынан Күн шығуы заңдылық!

Жарып шығып тас түнегін азаптың,
Шаңырақтан нұр сауласа, таң болып.
Өз-дүниеге ғашық болған Қазақтың,
Киіз үйді сүюі де заңдылық!

Арасынан соғыс пенен таластың,
Жеңімпаз боп шығатұғын паң болып.
Тұлпар мінез, сұңқар болмыс, Алаштың,
Пырақтарын пір тұтуы заңдылық!

Ой найзасын жарқылдатса жасын қып,
Бір түйір сөз жарқырайтын шам болып.
Үйлесімді табиғатқа ғашық ұлт,
Гүлді өрнекті сүюі де заңдылық!

Киесіндей бақыт пенен азаттың,
Төбесінде жайнап тұрса сам тұнып.

Төңірісін сүйетұғын қазақтың,
Зеңгір көкті сүюі де заңдылық!

Күнді күткен мекен етіп таң астың,
Көкейінде «дербес» сөзі жаңғырып.
Періштеге ғашық болған Алаштың,
Қыран құсты сүюі де заңдылық!

Шаһарларын абат қылып, жасыл қып,
Келешекке көш түзген мәңгілік.
Көктегенді көксеп жүрген асыл ұлт,
Аспан түсін таңдағаны заңдылық!

Құрсауында мың бұлқынып тозақтың,
Бас алаңды желтоқсанда қан қылып.
Жамандыққа жаны бөтен қазақтың,
Аман қалып, өсуі де заңдылық!

Алты құрлық, сан көршіммен жарастым,
Бәрі маған бас шайқайды таң қалып.
Жеңімпаздық тарихы да Алаштың,
Қайталанып келуі де заңдылық!

Ақберен ЕЛГЕЗЕК

ШЫНДЫҚ ШЫРАҒЫ

Еркіндік арман еді
көптен бергі,
Жүрекке алаулапқан
от демдерді.
Біз мүлде ұмытпауға
тиістіміз,
Аязда муз тырнатып
өткендерді.

Қыранның қанатында
жазылып тұр,
Қыпшақ пен
сақтарымнан жеткен
белгі.
Желтоқсан
жарқырайтын ай
болғанмен,
Ұмытпайық қайғы,
азап шеккендерді.

Шыршаны шыр
айналар кез емес бұл,
Бабаның құрғаған жоқ
төккен тері.
Айбынды азаттығым
келмегенде,
Той тойлауға ниетің
беттер ме еді.

Шарайнада шырша
емес елдік мүдде,
Қоғадай жапырмады
төкке ерлерді.
Шырша емес қазағым
ұмытпайық,
Шындықтың отын
жағып кеткендерді.

Айдар САЙЛАУОВ

ЖЕҢ ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛЫ ЖЫҢ!

Ұлтаны болмай ұлтымның,
Ұсақталмауға ұмтылдым.
Құлы болмаған құлқымның,
Пейілі қымбат жұртымның,
Мен Қазақтың ұлымын!

Шуағын төккен ғаламның,
Шұғыласынан жаралдым.
Миллиондарға сатылмас,
Мейірі қымбат анамның,
Мен Қазақтың ұлымын!

Елім деп туған ер қымбат,
Атадан қалған жер қымбат.
Өлемнің қисаң барлығын,
Берібір туған жер қымбат.

Жұлдызын жисаң
ғаламның,
Жұпары қымбат даламның.
Найза боп өзім кетермін,
Намысы үшін бабамның,
Мен Қазақтың ұлымын!

Құндылығымның нәрімен,
Ауылым қымбат жаныммен.
Байлығы тұрса басқалар,
Бауырым қымбат бөрінен,
Мен Қазақтың ұлымын!

Елжас ӨБДІЛДА

ҰЛТЫМНЫҢ ТАНЫ ҰРПАҒЫН

Қазақ дейтін қасиетті қаныммен,
Қанша сырға қанықтыым.
Ғасырлардың қойнауына үңіліп,
Ғаламатын жаңа ұқтым

«Еңкейге еңкей» дейтін ұлтыммен
Дараланған халықпын.
Ел шетіне жау тигенде барласаң,
Аллаһсадай алыппын.

Еңбек дейтін Тәңір сүйген ісіммен,
Жаратқанға жапыпын.
Шүкірлік қып шаңырақтың шаттығын,
Шырағымды жағыпын.

Қыпша белді қынағанда үзілмес,
Қыл арқанды тағыппын.
Иманы мен ибасынан айырсаң,
Еңіргенде ғаріппін.

Ұлым дейтін ұландарым тұрғанда,
Мәңгі сөнбес жарықпын.

Толқын ҚАБЫЛША

ҚАЗАҚ ТЫЛ БЫІК ТҮҒЫРДА

Бүгінде тіліміздің деңгейі төмен,
ғасырлар қойнауынан қаймағы бұзылмай
келген ана тіліміз жұтаң тартып барады
деп жиі айтатынымыз рас. Ал аға буының
жөшілігі осыған да шүкір дейді. Себебі еліміз
тәуелсіздік алғанға дейін, одан кейінгі жылдарда
да он адамның жетеуі – өзге ұлт өкілі, үшеуі ғана
қазақ боп қалған кездерде биік мінберді былай қойып,
қоғамдық көлікте, қала көшелерінде туған анаммен,
туған баламмен қазақша сөйлесудің өзі мұңға айналған
заман болған. Ал қазір ше? Тәуелсіздік алғаннан кейін
тіліміз зян жүзінде елбегі басты тілге – мемлекеттік
тілге айналды. Біздің тірегіміз – тәуелсіздік, тілегіміз
– тұрақтылық, білегіміз – бірлік. Тәуелсіздіктен біреу
халқымыз Мәңгілік мұраттарға қол жеткізді.

Тәуелсіздік – ең алдымен қазақ халқының бостандыққа ұмтылған асқақ армандары мен қайсар рухының жемісі. Сондықтан да біз үшін Тәуелсіздік күні – ең қастерлі күн. Біз бүгінге барлық жетістігімізге Тәуелсіздіктің арқасында қол жеткіздік. Тәуелсіздік – Төңірің біздің ұрпаққа берген үлкен бақыты, халқымыздың мәңгілік құндылығы.

Ерхан АҚЫН

MEREI

Күнсұлу ТҮРІКПЕН, жырыш, «Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығының иегері:

ЖЫРАУЛАР ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ЖОҒАРЫ КЕЗЕҢДЕ ТҮР

— Мемлекеттік марапат жырышларға деген құрметті еселей түсті. Осы орайда әңгімесіміз пандемия кезіндегі жырыштардың жұмыс барысынан бастасақ... Карантин кезінде киелі өнерді қалай насихаттадыңыздар?

— Қай уақытта да жырыш-жырау, айыңдардың әлеуметтегі қызметі мен маңызы ерекше. Олар қандай жағдай болса да халықтың рухын көтеріп, қайраттан асақтатып отырады және ерте кезден осы уақытқа дейін рухани ағартушылық бағыттағы қызметін тоқтатқан емес. Сөзіміздің дәлелі, ел басына қиын сынақ түскен сәтте де жырыштар онлайн-режимде, әлеуметтік желілер арқылы жырылып өнерді насихаттады. Үздіксіз жүргізілген жұмыстар дүийм жұрттың көңілінен шығып, ықпалына беленді. Пандемия басталған уақыттан бері жырыш жастар бір ай бойы отыз күн оразда Instagram әлеуметтік желісін арқылы екі сағаттық жыр кешін ұйымдастырды. Facebook желісінде Мәдениет және спорт басқармасы, облыстық халық шығармашылығы дамуы орталығының ұйымдас-руымен онлайн-режимде өткен жыр фестивалдері халықтың осыған көңілін басып, рухани күш-жігер сыйлады. Осындай маңызды шаралардан жастар шет қалмай, қап-қадірсіне өнерді халықтың өзін алдыңғы буынның сара жолымен сарп алтын күйінде жеткізіп отырады. Мұның бәрі ел үшін атқарыларын айырылып іс деп ойлаймын. Ал өз тарапымыз келер болсам, онлайн-форматта жырау құмар, домбыра үйренуге ниетті, қабілетін қасиет дамытқысы келіп жүрген барлық ерікті қатысушыға бір айлық «Ән, терме, домбыра» курсын ұйымдастырдым. Әлі де жалғасын табатын жоба қазіргі өзінде үлкен нәтиже беруде. Бұрын жыр айтып көргенмен, бірақ жыраға деген махаббаты күшті орындаушылар бір ай көлемінде үш шығарма шығарды. Осындай әй жобалар алдағы уақытта да жалғасын табады деп ойлаймын.

— Сыр бойындағы жыраулықтың үш мектебі бар десек, өзіңіз өкілі саналатын Жиенбай жыр мектебінің мақалы, дәстүрі, ерекшелігі жайлы айтыңыздар ма?

— Жалпы Сыр өңірінде жыраулықтың үш мектебі бар деп айтып жүрміз, бірақ бұл тізімге төртінші болып Сәрсенбай жырау мектебі де қосылды. Негізінде Сырдағы жыраулық мектебінің әрқайсысы өзіне дара, шоқтығы биіктігімен ерекшеленеді. «Жырдың елі» атанған бір ғана Түркістан аумағынан жүз жырау шыққан. Арал өңірі, Шиели аумағында да өнердің өзегін қалыптастырып, кейінгі буынға аманаттап кеткен ата-бабаларымыз өткен. Олардың әрқайсысы бір-бір мектеп екені даусыз. Сондықтан шаруа тұрғын Сыр бойындағы жыраулықтың төрт мектебі бар деп айта алмаймыз. Ол — Арал, Қазалы өңіріне тән Нұрғұтан ақын мектебі, Қармақшы аумағына тән Жиенбай жырау мектебі, сондай-ақ Шиели, Жаңақорған аймағын қамтыған Нұртай мектебі. Ал жаңа айтып өткен Сәрсенбай Бөртебаулы атындағы жыраулық мектеп Қармақшы аумағына тән.

Жалпы Сыр бойындағы жыраулық мектептер жыраулық поэзия және музыкалық мақам саз үлгісімен дарапаланды. Соның шыршы көркемөнер орындау дәстүрі — Жиенбай жыр мектебіне тән ерекшелік. Өзіне білесіз, Орта Азия халықтарының көбінде көркемөнер жыр айту дәстүрі сақталған.

Тағы бір айта кетер маңызды жайт, жыраулық өнер — атадан балаға беріліп, ұстаздан шәкірт арқылы жалғасатын текті өнер. Мұны шежірешілер бітас Рүстембеков, Мұсаулы үшін жүзге мәлім болған Жиенбай жыраудан Жайылған жырау, одан Рүстембек пен Дастанбек жырау, Рүстембек әкемізден Битас, Көшеней жырау, одан Арнұр Көшенейұлы тарап, жыраулық дәстүрді уәбей келеді. Бір әулеттің ішінде қасиетті өнерді осылай жалғастырып отыруы — жыраулық дәстүрдің басты ерекшелігі.

— Әрқайсысын жырлағанда үш сағатқа созылатын он екі дастанды білетініңізді айтқан екенсіз бір сұбаттыңызда. Дастан мен термені жаттауға қанша уақыт қажет? Жыр қорындағы дастан ұмытылмас үшін жиі қайталап тұрасыз ба?

— Жаңадану кезеңіне аяқ баққан сәтте жырышлардың үш күн, үш түн жырлайтын мүмкіндігі сәл қысқарып бара жатыр. Мұны уақыттың еншісіне, заман ағымына сай құбылыс деп айтуымызға болады. Қазір жыр өнерінің насихаты жоқ емес, бірақ көмшіл қалып барз жатқан тұстары да бар. Жалпы жырау қашанда жыр қорындағы дастандармен бағаланады. Таңды таңға ұрып жырлайтын жыраулар әуелі терме толғау, жыр шақыруларын, мысал-өсиеттерін жырлап болғаннан кейін барып жаңа салаға түсіп отырады. Рүстембеков, Демеубай Жолымбетов сынды ағаларымыз бар. Тек соны жеткізетін, жырлайтын орта азайып барыды. Ел арасында «айтушыдан тыңдаушы мықты болсын» деген жаман сөз бар ғой. Сол үшін біздің жырды мақсатымыз сауатты, сарабанды тыңдарман қалыптастыру үлесімен жабарлауымыз абығай отырсақ.

Қазір жыраулар жауапкершілігі өте ауыр кезеңде тұр. Себебі ұлттық дәстүрге батыс

мәдениеті киілігіп, көленкеленуде. Осындай құбылмалы кезеңде біз өз қаймықпай, бұрынғы салт-жоралғының қалпын бұзбай әрі қарай жалғастыруымыз қажет. Кейінгі буынға осы дәстүрді жаңғырту арқылы ана сактап қала аламыз.

Ал жыр-термені жаттау ұлттық жақты қалыптастырады. Осы уақытқа дейін қаншама эпос, жырлар ақын-жыраулардың есте сақтау қабілеті арқылы ауызша сақталып, бізге жетті. Бұл жайды қазақ халқының ұлттық қодының, құндылығының тыңдаушына орай бәрі бірдей сәхналарда айта алмай жатамыз. Айтылмаған дүниенің ұмытылатыны белгілі, алайда жырдың бәрі көкейімізде қайталануы тұрады. Кейде дастандарды қайталауға, еске түсіруге біршама уақыт қажет болады. Дегенмен «тыңдаймын, жырлағанын» дейтін орта болса, біз қашанда бала күнімізде жаттаған дастан-толғауларды күн-түн демей насихаттауға дайынбыз.

— Авторлық жобаның «Ән, терме, домбыра» онлайн курсынның бүгінгі беталысы қалай? Жас буынның ұлттық өнерге деген қызығушылығы жайлы не айтар едіңіз?

— Жоба жайлы жоғарыда біршама түсінік бердім. Курс қазіргі жағдайға байланысты онлайн форматта ұйымдастырылды. Дегенмен алдағы уақытта офлайн-режимде жалғасып, үлкен жыр орталығының ашылуына ұласады деген сенімніміз зор. Курс оқышыларының беталысы жаман емес, бір айдың ішінде отызға жуық ерікті, талапты шәкірттерге тір білді терме, дәстүрлі ән-жырды үйретіп жатқан жайлымыз бар. Жобаны қызығушылық танытып, «кейінші курсынға қашан басталады, біздің де қатысымыз келеді» деп сұраушының келтігі қуантады.

Жас буынның қызығушылығы дегеннен гөрі, өнерге деген махаббатын оятау да алдымызда үлкен жауапкершілік тұр. Мен үнемді сұхбаттарында өзім қатарлы, өзімнен кейінгі жас буынға «жырды әулеті жазқы көру керек, өзін орындаушы, өзін не айтып отырғандық түсіндіре алатындай насихаттаушы болуың керек» деп айтып жүремін. Қазіргі жас жырыштардың талап-тілеті, беталысы, ықыласы, өнерді алып жүруді жауапкершілігі көпін қуантады. Бәріне белгілі жағдай, қазір әлеуметтік желі үлкен күшке айналды. Алғаттық майданның ортасында жүрген соң, халықтың көңілі қажетсіз дүниеге бұрылып кетіп жатады. Жыршы соның бәрін бұзып-жарып, әлеуметтік желі арқылы болсын өнерді насихаттап, дәстүрге берік болу керек және ұлттық өнерге деген жауапкершілік үлкен-кіші бәлібіміз қажет. Осы орайда қазақтың маңдайына біткен аңыз тұлғасы Әбіш Кекілбаевтың мынадай сөзі бар: «Өнер үшін әйі өнерпаз үшін бір ақ өмір бар, ол — ізденіс, үздіксіз іздеу, табу, ашу. Бұдан кейін жалғыз жазды әуелі өнердің күлі, сосын өнерпаздың күні таусылады» дейді. Осыдан әртүрлі өнерпазға шабыт сыйлайтын сөз болмайды деп ойлаймын.

— Осыған дейін «Мен қазақтың ұлттық телевизия жобасында топ жардымын. Бүгінгі «Дарынның» орны бір төбе. Ендігі жерде елдің кезайымдына аналған Күнсұлуы қандай біккен көріңіз келеді?

— Қандай марапат берілсе де, мұның бәрі әуелі текті жыраулық өнердің абыройы деп түсінугіміз керек. Бізге ұсынылған марапат — өнерге көрсетілген құрмет, өнердің киесіне берілген баға. Біз бір күнде жырыш атанған жоқпыз, мұның артында үлкен өңбек, ата-анамыздың дұғасы, ұстаздардың тынымсыз тірлігі, халықтың ақ батасы тұр. Әуелі Алланың қалауымен көрсетілген құрметтің қай-қайсысы да өнерпаздың дамуына шабыт, мүмкіндік береді. Халықтың ұл-қызы атану — үлкен абырой, сондықтан елдің алдында осындай үлкенді-кішілі жетістікке жеткенімізге қуанамыз. Алдағы уақытта да бәрі орныммен бола береді деген ойдаймын. Бұнысыра, бұдан да жоғары ұрпақтары арқылы жана дәстүрлі сипатқа айналады. Өнер бір күнде және бір күнге ғана келген жоқ» дейді. Өнердің қосынын жегу дегеніміз — мәңгіліктің қосынын жегу. Сондықтан осы өнерді дүниетан, текті өнерді жалғап жүрген біз үшін жауапкершіліктің үлесімен жабарлауымыз абығай отырсақ, одан асқан марапат жоқ.

— Сұхбатыңызға рақмет!

ABAI — 175

Біз сұхбатқа барған күні Абай бейнесін театрда сахналаған Бақытбек Әбділұлына Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері атағы берілді деген сүйінші хабар жетті.

— Бүгін жұмыс күні емес. Бірақ қуанышты жаңалықты естіп, устазыма алғыс айтуға келдім, — деді актер қабырғадағы суреттен көз алмай. Өнер иесінің дауысына діріл араласып, жанына жас үйірілеп устазын есіне алды да, әңгімесін Абай өлемімен жалғап кетті...

СЫР ТЕАТРЫНДАҒЫ ТҮНҒЫН «АБАЙ»

«Абай — Гималай». Шың тәрізді биік болған соң, ақын өлеміне екіңі бәрі терең бойлай алмайтыны р. Н.Бекжанов атындағы қазақ академиялық музыкалық драма театрының сахнасында да «Абай» қойылымын абыроймен орындап шығу үшін талай тер төлген. Тіпті ақынның алып бейнесін сомдайтын Бақытбек Темірбеков режиссер жауапты рөлді белгілемде жүргенінен айтады.

Бұл — Ерсайын Тәлеубай ағамыздың пьесасы бойынша қойылған спектакль. Мұхтар Өзезовтың «Абай» трагедиясына қарағанда өзгешелеу, Абайды жаңа бір қырнан көрсететін тың қойылымның бір. Спектакльде Абайдың қырықтан асқан шағы бейнеленіп, Оразбаймен Абай арасындағы тағатас, Оспан мен Мағауияның қаза табуы суреттеледі.

Абай рөлін дейін мен қырықтан астам кейіпкерді сахнаға шығардым. Театр режиссері Хусейн Әмір-Темір аға осы ортадағы тәжірибемне қарап, рөлге бекіткен болу керек. Абай кетейін, бұл спектакльдің трагедия сахналануына жет-сегіз жылдың көлемі болды. Алғаш Абай рөліне бекіткен сәтте сұмдық қорықтым. Өйткені Абайды бейнелеу, ақынның ішкі жан-дүниесіне бойлау қиынның қиыны екенін сездім. Аябайша ойлану. Абай тәрізді жүріп-тұру, өз саптау екенін біріңкіл қолданбау керек. Оның үстіне Абайды білмейтін қазақ жоқ. Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» оқып, ақын жайлы фильмдерді қараған көрермен көп. Өр көрермен өз ойында Абай бейнесін қалыптастырып үлгерген. Мен сол үшін қиналдым. Өзіме артылған ауыр жауапкершіліктен қорықтым. Ойымда «көртеңгі күні көрерменнің көңілінен шықпаса қайтпейтін» деген үлкен күдік тұрды. Бірақ әуелі Алланың, сосын режиссер мен шығармашылық ұжымның арқасында Абай бейнесін сахнаға шығарды, — деді актер.

«Абай» спектаклін дайындауға театр ұжымы екі айдан астам уақыт жұмсаған. Театр артистері жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

— Абайды таңып, оны сахнада бейнелей алу үшін алдымен Мұхтар Өзезовтың «Абай жолын» түсініп жан-жақты, дамыса әдеуелі, дағы Абайдың жан-дүниесіне үңілуге тырысқан. Осылайша келтің ақыл мен өңбегін қақпай еткен қойылым үлкен тәуекелмен көрерменге ұсынылды.

үлкен фестиваль өтті. Сол ақуымды шарада Асанәлі Әшімов «меміні» деген мықты сыншылардың тегарасы болды. Фестивальде біз ғана «Абай» спектаклін қойдық. Қойылымнан соң Абай бейнесіне жақсы пікірлер айтылды. Бір көмшілігі, мен сомдаған Абайдың киімі сыншылардың көңілінен шықты. Сонда Асанәлі ағамыз «Абай ақын болған, ол сайын дәлде шапанын желбегей жамылып, ерін жүрген. Ол күңдіз-түні аттың үстінде маң бағып, дүние жинап жүрген адам емес. Ол — ақын» деген бар. Шынында мен беріп қарасам, аяғым етік киіп, беліме білдік тақамын. Театр суретшілерінің маған берген киімі ғой, мен Абай өлемін шынайы көрсетемін деп жүріп, киімге баса назар аудармағамын, — деді актер.

Бір қызығы, Бақытбек аға театр сахнасына кездесіскен келген. Негізгі мамандығы ән-күй пәнінің мұғалімі, бірақ осыдан жиырма жыл бұрын заманның құнын уақытында мектептен жұмыс табыла қоймайтты. Бірде театр режиссерінің сол кездегі көмшісі әрі университетте хореографиядан сабақ беретін Алмас Қаржаубаев деген кісі Бақытбек ағаны жұмысқа шақырады.

Ол өкеуі аяқ-аяқ ретінде араласып, кейде тіпті дос болып сырласатын. «Бі, театрың не, менің одан тұқ хабарым жоқ. Мен — музыканттың гой! деп Бақытбек аға алғашқыда аяқ тартады. Ақыр соңында Алмас Қаржаубаев жас музыканты театрда өтіп жатқан кастингке қатысуға көндіреді.

Театрдың бас режиссері әрі директоры Ергали Оразымбетовтың тәртібі қатты болып тұрған кез. — Бұл бала не білгірент? — деді әкеуін көрген бетте.

— Университеттік музыкалық факультет. — Осы уақытқа дейін қайда жүрген бұл бала? Директордың дөрекі әрі қатқыл дауысы музыкантқа ә дегеннен ұнамады. Содан монотон оқу білмейтін, театр эстетикасына хабары жоқ, дайындықсыз келген Бақытбек аға бұрышта тұрған рояльмен Естайдың «Қорланын» шырық қол береді. Жүрек пен ойды қатар тербеген ән біткенде режиссер:

— Алмас, кешем мен «Қыз Жібек» спектаклін қойғанда мына бала қайда жүрді? Маған Бекжанов керек болды ғой, — деп күңдізді. Бүгінде дейін Абаймен қатар қойылған Батұрды, Мұстафа Шоқайды, Чехов пьесасынан Лопханды, Шекспирдің Макбеті өзіне жетістіктен аса рөлді сомдаған актер театрга алғаш осылай қабылдаған екен. Сол кезде жас актерді Қазақ КСР-інің Халық артисі Серік Барығұлы шәкірт етіп бейлемін ортаның өз ерекжесіне тәрбиелейді. Бір айта кетерлігі, Бақытбек ағаның устазында да артист мамандығы болмаған. Сонау алпыншы жылыды Талдықорғаннан көшіп келген Серік аға ең алғаш театрга көпкі жүргізушісі ретінде қабылданып.

Бірде театр ұжымы өзге қалаға гастролдық сапарға шығып, талай уақыт дайындаған спектакль қоймақшы болады. Сонда басты рөлді сомдайтын актер аяқ асты ауырып қалып, шығармашылық ұжым әрі-сары күйге түседі. «Енді қайткіз!» деп жанталасқан сәтте Серік Барығұлы режиссердан рөлді сомдауға рұқсат сұрайды. Сөйтес бұл кісі сахнаның сыртынан дайындықты бақылып жүріп, актердің барлық сөзін жаттап алған екен. Сахнадағы рөлін есі қыңдығысыз, абыроймен алып шыққан Серік аға елге келген соң актерлық құрамаға қабылданып, бүгінгі театр іргетасының қалынуына бір әдеуелі үлес қосады. Көпкі жүргізушісінен Халық артисі атағына дейін тыйбай өнеберген устаз Бақытбек Әбділұлына театрың ішкі хұқыясын, сахнадағы жүріс-тұрысты дамылсыз үйретеді. «Мені соңғы деміме дейін бақылап, тілеуімді тілеп өтті» деген актердің қабырғадағы устаз суретіне тазғым ете қарауының мәнісі осы.

Айта кетейік, осыған дейін М.Өзезов театрында Абай бейнесін Қалибек Қуанышбаев, Қапан Бадыров, Мәлік Сүртібаев, Ыдырыз Нойабаев сынды театр майталмандары ойынаса, қазақ бұл жолды Болат Әбділманов, Ерлан Біләз, Аманжол Сатыбалды жалғап келеді. Ал Н.Бекжанов атындағы қазақ академиялық музыкалық драма театрының сахнасына кемеңгер әрі күрделі тұлға бейнесін алып шығу Бақытбек Темірбековке бұйыртыл. Мұның өзін түсінген адамға, нағыз шеберлік пен әлеуісіз еңбек екені айтпаса да белгілі...

— Өткен жылы Семей қаласында Әміна Әмірқожаұлының 100 жылдығына орай

ТӘУЕЛСІЗДІК ДЕГЕНДІ...

... елдің көп дүниені еске түсірері анық, Бірақ мен ойдымыз мына бір оқиғамең жеткізіп келді. Университет қабырғасында жүркенде бір топта жыршы студент білім алдық. Көп терісмен Бейхабар сол студенттің басым бәлігі ауылдан келген, жаңы да, тілі де пазз қазақ оқушылары еді. Тек арасында бір-бірі сары. Бір қараторы келген орыс тілі құрбымыз болды. Басында топқа қосылмай, шеттеп жүрген олар бізбен уақыт өте емен-жарық араласып келті. Бірақ орыс тілінде. Естездер де лекцияны оқып отырып, екі орыс студенті қарсаңда сабақты ұста-жара тілін «өзгерткен». Бір мамандықты оқып, екі топ студенттері қосылғанда қырыққа жуық студентке тақырыпты түсіндіріп шаршаған мұғалім екі студент үшін сабағын қайта бастайтын. Төрт жыл екі студенттің тілі үйренуіне көмектескен жоқ, оларға оқытушылар тарапынан «қазақ тілінде сөйле» деген талап та болмады.

Жақында қаладан шалғай орналасқан ауылға бардым. Бала күнейді емес, қазір мұнда жарық, су бар. Бірақ көп мәселе сол күйі шешілмеген. Жолдың жайын, байлығын кіткен қиыншылық, басқа да әлеуметтік мәселелерді көтергенде ауыл аймағында әлдеқайда азasetте істейсін ғой, неге жазбасың?» деген сауалды тегітесінен қояды. Мәселеле жауапты адам емес, редакцияда жүрген өзін не істеріңді білмей қаласың сонда... Бұл бір бала ауылдың емес, елдің басым бөлігінде бар мәселе екенін үнісі түсінісін.

Тәуелсіздік дегенде ойыма келтіп тілөкенде бірге осындай жан күзелетері жүй түседі. Мүмкін, уақыт өте келе бәрі шешімін тапса, тіл түзелер, жемқорлық жоылар, халықтың әлеуметтік жағдайы да оңалады... Бастысы, ел Тәуелсіздігімен бірге ойдымыз да, сезіміз де, санамыз да тәуелсіз болса екен!

Бетті дайындаған Гүлдана НҰРТАЙҚЫЗЫ

Қамшыбек ҚОҢҚАБАЕВ, боксшы:

КӘСІПҚОЙ БОКС – ОЛИМПИАДАНЫ БАҒЫНДЫРУ ҮШІН МАҢЫЗДЫ ҚАДАМ

18 желтоқсанда жерлесіміз Қамшыбек Қоңқабәев кәсіпқой бокстағы екінші жекпе-жегі өткізеді. Токио Олимпиадасына дайындығы ерекше оғлан шеберлігін кәсіпқой бокста шыңдай түсуде. Жекпе-жек алдында Қамшыбекпен байланысып, оқырман көкейіндегі сауалдарға жауап алған едік.

— Қамшыбек, жақында бокстан ел біріншілігі аяқталды. Өзіңізді биіктен көргенімізге қуаныштымыз. Жалпы құрама мүшелері қатысқан чемпионат қаншалықты тартысты өтті?

— Рақмет. Ең алдымен биылғы жылдың жайсыз болғаны, барлық спортшыға ауыр тигені мәлім. Төртжылдықтың басты досы Олимпиада ойындарының кейінге қалдырылды. Шыны керек, көктемнен бастап ел спортшылары жаттығулардан да қол үзіп қалды. Шымкенттегі ел біріншілігі үстіндегі жылдың алғашқы аламын. Барлығы шаршы алаңды сағынған. Боксшылар ерекше құлшыныспен қатысты деуге болады. Ұлттық құрама мүшелері мықты екенін тағы бір дәлелдеді. Енді осы басымдықты сақтап, Олимпиадаға нық дайындалу керек.

— Біріншіліктен байқағанамыз, аса ауыр салмақта өзіңізге бәсекелес боксшыны байқай алмадық... — Көгермен үшін менің

қарсыластарым жеңіл болып көрінуі мүмкін. Алайда мен мұнымен келіспеймін. Елімізде талантты боксшылар өсіп келеді. Оның айғағы көшегі өткен ел біріншілігі. Менің салмағымда Алматы қаласының өкілі Дамир Тойбай, Маңғыстау облысынан Айболды Дәуренұлы, ақтық сында жудырықтасқан түркістандық Нұрлан Сапарбайдың қабілетін жоғары бағалаймын. Аталған жігіттердің қай-қайсысы болсын ел намысын абыроймен қорғай алады.

— Биыл кәсіпқой боксқа қадам басып, жаңа тәжірибе алаңына келдіңіз. Бұл қадам Токио Олимпиадасына қаншалықты әсер етеді?

— Қазақстан әуесқой бокс федерациясы мен ұлттық құраманың бас бапкері Ғалымбек Кенжебаевтың қолдауымен өзімді кәсіпқой бокста сынауға шешім қабылдадым. МTK Global компаниясы Токиода болатын Олимпиада ойындарына дейін кәсіпқой бокста бірнеше жекпе-жек өткізуіме мүмкіндік берді.

Бұл шешімнің басты мақсаты — Олимпиада ойындарына дейін тәжірибе жинақтап, кәсіпқой бокстан әуесқой боксқа керек дүниені үйреніп, Олимпиада шыңын бағындыру. «Шынықсаң шымыр боласың» демекші, өзімді барлық жағынан шыңдап жүрмін. Ұлттық құраманың капитаны болғандықтан, жауапкершіліктің жүгі ауыр болмақ. Сондықтан Олимпиаданың жеңімпазы болу үшін кәсіпқой бокс мен үшін маңызды қадам.

— 18 желтоқсанда кәсіпқой бокста екінші кездесу өткізесіз. Қарсыласты қаншалықты зерттей алдыңыз?

— Ел біріншілігі аяқталысымен жаттығуды үзбей, дайындықты бастап кеттім. Жекпе-жек 8 раундқа жоспарланған. Қарсыласым украиналық Сергей Радченко. Маған дейін Сергей кәсіпқой бокста 7 кездесу өткізсе, соның 6-ауында жеңіске жетіпті. Өрине, қарсыласты зерттемей, шаршы алаңға шығып кету қауіпті. Сол себепті тәуекелге бел бұмай, қарсыласымды әлі де зерттеу үстіндемін. Сөтің салса, жеңіске жетудің жолын қарастырып, жанкүйерлерді қуантамын деген ойдамын.

— Тәуелсіздіктің төл құрдасысыз. Мереке аясында жылы лебізіңізді жеткізесіз...

— Еліміздің мерейлі мекенесі — Тәуелсіздіктің 29 жылдығы құтты болсын! Барша қазақстандықтарды шын жүрегімен құттықтаймын! Тәуелсіздігіміз банды, еліміз аман, жұртымыз тыныш болсын! Біз, жастар, тәуелсіз елімізге қызмет етеміз. Боксшылардың атынан алдағы уақытта еліміздің абыройын биік ұстап, Туымызды жоғары көтеріп, әрқашан Өңүранымызды шырақтатып жүр береміз деп сөз беремін. Үлкен жарыстарда тек жеңіспен ғана оралуға барымызды саламыз. Сондықтан жеңісті күндерде жолғайық!

“ҚАЙСАРҒА” ЖАТТЫҚТЫРУШЫ ТАҒАЙЫНДАЛАДЫ

Өңірлік коммуникациялар қызметінде облыс әкімінің орынбасары Серік Ахмет қасқырлардың бас бапкерін таныстырды. Енді қызылордалық “Қайсарды” жаңа маусымда жергілікті маман Сұлтан Әбілдаев жаттықтырады.

Сұлтан Әбілдаев 1970 жылы 21 наурызда Қызылорда қаласында дүниеге келген. Кәсіби футболшы. Алаңда жартылай қорғаушы қызметін атқарған. Мансабының басым бөлігін «Қайсар» футбол клубында өткізген. Тек 2002 жылы бір маусым «Атырау» командасында ойнаған. Сұлтан Әбілдаев — «Қайсар» футбол клубының тарихында ең көп ойын өткізген футболшы. Қазақстан Ұлттық Құрамасының намысын қорғаған. 2005 жылы мансабын аяқтаған соң, бапкерлік қызметке ден қояды. Алдымен футбол орталығында шәкірт тәрбиелеумен айналыса, 2009 жылы «Қайсар» командасын жаттықтырады. 2010 жылы бас бапкердің көмекшісі қызметін абыроймен атқарды. 2016 жылға дейін клубта түрлі бағытта қызмет атқарып, 2016 жылы «Қайсар» футбол клубына бас бапкер қызметіне тағайындалып, команданы Бірінші лигадан Премьер-лигаға шығарды. Сол жылы Бірінші лига арасында ең үздік бапкер атағына ие болды. Бүгінде жергілікті жаттықтырушы өңір футболшының дамуына үлес қосып келеді.

Сонымен қатар үстіндегі жылдан бастап осы уақытқа дейін «Байқоңыр» футбол клубының бас бапкердің кеңесшісі қызметін атқарып келді. Аята кетейік, қасқырлардың бапкерлік құрамында да өзгеріс орын алды. Осы уақытқа дейін «Байқоңырдың» бас бапкері қызметін атқарған Ерлан Шойтмөв енді Сұлтан Әбілдаевтың көмекшісі болады.

ЖАҢА 4 СПОРТ ТҮРІ

Францияның бас шаһары — Парижде өтетін 2024 жылғы жазғы Олимпиада ойындарының бағдарламасына жаңа 4 спорт түрі қосылатын болды.

Атап айтар болсақ, келесі төртжылдықтың басты додасында скейтбордінг, шыңға өрмелеу, серфинг және брейк-данс спортшылары Олимпиада көрігін қыздырмақ. Енді Халықаралық Олимпиада комитеті (ХОК) жарысқа қатысатын спортшылардың санын 10,5 мыңнан асырмау туралы шешім қабылдаған.

ХОК-тың 7 желтоқсанда өткен жиынында ауыр атлетика мен бокс бағдарламасының қоста саны қысқарғаны да белгілі болды. Зілтемірлердің допинг-сынамалары оң нәтиже көрсетіп, ХОК Халықаралық ауыр атлетика федерациясындағы сыйбалас жемқорлық мәселелері өршіген соң осындай қадамға барса, бокс спортында гендерлік теңдікті сақтау үшін ерлер бәсекесінен тағы да бір салмақты қысқартып, оны еялдер боксына берген. Бұған дейін де ерлер боксынан екі салмақ дәрежесі қысқарып, еялдер боксына қосылған еді.

ІРІКТЕУ ОЙЫНЫНДА ІРІ ЕСЕП

Футзалдан Қазақстан ұлттық құрамасы Еуропа чемпионатының іріктеу турниріндегі алғашқы ойынын Мажарстан футболшыларына қарсы өткізіп, 5:0 есебімен жеңіске жетті.

Екі құрама арасындағы бәсеке жуырда ғана даңқты баулан, Мәскеу Олимпиадасының чемпионы Жақсылық Үшкемпіровтің есімі берілген елордадағы жекпе-жек сарайында өтті. Ойында Қазақстан құрамасы толықтай басымдыққа ие болып, қарсыласының қақпасына жауапсыз

бес гол соқты. Атап айтар болсақ, ойын барысында Арнольд Кнауц, Дәурен Нұрғожин, Альберт Ақбалықов, Дәурен Тұрсағұлов мергендігімен көзге түсті.

Енді жерлестеріміз келесі ойынын 2021 жылдың 28 қаңтарында сырт алаңда Израильмен өткізеді. Айта кетейік,

Қазақстан құрамасы Еуро-2022 турнирінің іріктеуінде 5-топта өнер көрсетуде. Біздің топта Мажарстан мен Израильден бөлек, Беларусь құрамасы да бар. Еуропа чемпионатының финалдық кезеңінің жалауы 2022 жылдың 9 қаңтары мен 3 ақпаны аралығында Нидерландта желбіреді.

ТӘУЕЛСІЗДІК – БАҒА ЖЕТПЕС ҚҰНДЫЛЫҚ

Егемен елдердің тұтастай даму тарихына үнілер болсақ, азаттық үшін, бостандық үшін, тәуелсіздік үшін күрестің толассыз жүргізілгенін байқаймыз. Тәуелсіздікке қол жеткізгеннен кейін де оны сақтап қалу, баянды ету, ұрпаққа аманаттау — ұлы борыш. Міне, біздің Қазақ елінің тәуелсіздік алғанына биыл жиырма тоғыз жыл. Бұл бір қарағанда тым азатандық мерзім. Алайда осы уақыт аралығында Қазақстан аяғынан қаз тұрып қана қоймай, әлемдік өркениетте орны бар әлеуетті мемлекет ретінде қалыптасты. Экономикасы дамыды, әлеуметтік жағдайы нығайып, елдің еңсесі көтерілді. Тәуелсіздікке жету жолы қаншалықты ауыр болса, тәуелсіздіктен тыныстаудың баяндылығы да соншалықты жауапты екені анық.

Тәуелсіздік — тәуекел еткеннің ғана тағдырына бұйыратын бақыт! Егемендікті нығайту — болашақ ұрпақ алдындағы аманаттымыз. Аманатқа адал болу — адамдықтың белгісі! Еңбегіңе тәуелсіздігіміз тұғырлы, елділігіміз ғұмырлы болсын!

Ерасыл ШӘРІБЕК

Бетті дайындаған: Е. ШӘРІБЕК

БАСПАСӨЗ БАРШАФА 2021

Қазыбай ҚҰДАЙБЕРГЕНОВ, профессор:

ГАЗЕТКЕ ЖІБІ ТҮЗУ КӨЗҚАРАСЫ ЖОҚ АДАМ ҚАНШАЛЫҚТЫ БІЛІМДІ?

Бұрын «Лениншіл жас» деген жастардың республикалық газеті болды. Таласа-тармаса оқытатын. Ондағы әрбір мақаланы ой сүзгісінен өткізетін едік. Ол кезде заман басқа, заман басқа, идеологияның дүркіреп тұрған кезеңі, қазір бәрі өзгерді. Біз – Қазақстан деген тәуелсіз мемлекетіміз. Бірақ қандай да бір газеттің таласа-тармаса оқып жатқан жастарды көріп тұрғандым жоқ. Телефонға теліміп отыратын жас буына қарап, қадімдей жаным ашыға.

Мен қазір 79 жастамын. Біздің буын – газеттің оқырманы, газеттің жоңшысы. Үйге газет келмей қалса немесе арнайылап кей газеттерді кітапханаға

барып оқытын дағдымыздан сәл ауытқысақ, көңіліміз көңілемейді. Барлық жаңалықтан құр қалғандай құлазып қаламыз.

Менің үйіме «Ақмешіт жастары» газеті тұрақты келеді. Маған осы басылымның атауы ұнайды. Қазақстан бойынша демографиялық есім жағынан Қызылорда облысы бірінші тұрады, аймақтың туу көрсеткіші жоғары. Дәл біздің Қызылордамыз сияқты 98 пайыз қазақ тұратын аймақ кемеде жем шығар. «Ақмешіт жастары» деген атау маған осыны меңзеп тұрғандай әсер қалдырады. Бұл газет бізге керек, әрбір жас жаздырып алып, оқып отырса, қандай ғанибет!

Кейде өзімің замандастарыма онша көңілім толмайды. Өйткені олар қызметін айтады, анаған, мынаған жақсылық істедім, қызметке қойдым дейді. Соны ұмытып кеткен кей жастардың қылығынан түңіліп, өз-өзінен күйініп отырады. Соны айтудың қаншалықты қажеті бар? Мен оларға алдымен өзіме сұрақ қой деймін, қай жерден қателік жібердік? Жастар жаман болса, онда біз кінаміз, оны мойындауымыз керек. Өйткені олар біздің берген тәрбиемізбен өсейіп, ержетті емес пе? Олар аяғы сабырап аспаннан түскен жоқ қой. Рас, біз кеңестік идеологияның қорсауында қазақы, ұлттық таным-түсініктің байыбына бара алмай, ұрпақ тәрбиесінде көп нәрседен ұтылуымыз әбден мүмкін. Осы сезім үшін замандастарым маған ренкиді.

Иә, кеңестік идеологияның бәрін жаман деп айтпаймын. Оның жақсы жатқары көп болды. Әсіресе кадр мәселесінде озық тұстары басым

болды. Бұл жүйе адамды дипломмен өлшеген жоқ, бірақ маман ретінде мықты кадр дайындап шығарды. Қазір бір емес, бірнеше дипломы бар жастар бар, бірақ оны қалай алды, біліктілігіне білімі сай ма, мұның ара жігін ажыратып жатқан ешкім жоқ. Осы жағы ойлаңдырады. Мұны айтып тұрған себебім, бір емес, бірнеше дипломы болса да, газет-журналға, кітапқа жібі түзу көзқарасы жоқ адамды қаншалықты білімді, зиялы деп айта аламыз? Газет оқу мәдениетін мансұқ етіп, ақпарат осында тұр ғой деп, телефонның сипалап, айналып-төгіліп отырған адамға бәрін басынан бастап түсіндіріп жатуымыз және оны көзқарасында ескішіл адам болып көрінуіміз кімге қалай әсер етеді? Пессимист болғым келмейді әрине, әйтсе де мен осы туралы көп ойланам.

Тұтас бір ғалам жаратылғанда алғаш қаламның да бірге пайда болғаны жиі айтылады. Адамзаттың ақыл-ойынан куат алған сол қалам күні бүгінге дейін жер жаһанның, мемлекеттің, қоғамның бар болмысын басылым бетіне сыйғызып келеді. Осыдан-ақ баспасөздің қоғамдағы маңызын түсінуге болады.

Қазіргі уақыт ақпараттың алақуынан дүері екені айтпаса да белгілі. Дүрбелені көп дүниеде ақпараттың ақ-қарасын ажыратып, сараптама жасауда баспасөз өлшеуісі еңбек етіп келеді. Осы арада газет-журналдың жастарды тәрбиелеуде ең мықты идеологиялық құрал екенін айта кеткен жөн. Сол үшін бүгінгі ұрпақты ұлттық тәрбиеге үн-деп, халықты ел бірлігіне, жарқын болашаққа шақыратын басылым әр үйден табылса иі.

Куняш ДҮРЕНБЕКОВ,
Болашақ университетінің ректоры

ГАЗЕТ ОҚУ – МӘДЕНИЕТТІҢ ТӨРЕСІ

«Газет-журналға жазылып, ақша шығарып не кергі бар? Тіпті болмаса, сол газеттің электронды нұсқасын оқуға болмай ма?» Осындай пікірді жиі естиміз. Сол кезде бұрынғы ата-әжесіміздің қолына газет алып, керемет көңіл-күймен демалып отырғаны кез алдымызға келеді. Ностальгия емес пе?

Бүгінде көбіміздің ата-анамыз да басылымдарды оқып отырады. Бұл дана Ахмет Байтұрсынұлы қалдырған «Газет – халықтың көзі, құлағы һәм тілі» деген тәмсіл бүгін де өзектілігін жоймағанын көрсетеді. Иә, ақпарат алмасудың заманауи тәсілдері өмірімізге дендеп кетті. Қазір айтылған ақпарат көзді ашып-жұмғанша сол мезетте-ақ галатор, түрлі сайттар мен әлеуметтік желілер арқылы жаһанға тарап жатыр. Әйтсе де үнемі мониторме, смартфонға үніле берудің де зияны бар. Интернет сайттан оқығанды тез ұмытып қаласың. Сонымен бірге ол көзді тым шаршаттып жібереді. Монитордан оқыған материалмен бояу иісіңнен қағыздан оқыған материалдардың әсері екі бөлек екені де даусыз.

Бұл ретте технология жағынан дамыған елдердің өзінде күніне миллиондаған тиражбен шығатын газеттер барын ескеру керек. Сол мемлекеттер газеттерін неге жауып тастамайды? Олар оған бармайды. Өйткені оларда газет оқу мәдениеті

қалыптасқан. Біз де осы газет оқу мәдениетін жоғалтып алмауымыз қажет. Мұнда қаншама адамның үздіксіз ізденісі, табанды еңбегі бар. Ел азаматтарының ізгі істері, қоғамдағы өзекті мәселелер жайын тарихтан журналистердің өтір сезім газет бетінен табуға болады. Әсіресе, жастар, жерлерстер осы үрдістен алыстамаса деген тілегіміз бар.

Бауыржан МАСТЕКОВ,
облыстық «Жастар ресурстық орталығының директоры»

Кезекші редактор: Г.ЖҰМАДИНОВА

КРЕАТИВТІ ИДЕЯЛАР АЛАҢЫ

Тарихтан білетініміздей, тасқа қашап жазылған дүниенің ешқашан құны жоғалмайды. Газет те сондай. Архивтерден парақтап, өткенге оралуға болады. Бүгінде облыстың басты басылымына айналған «Сыр бойы» газетінің бұрынғы сандары цифрландырылғаны қуантады. Бұл мерзімді басылымдардың ақпараттық технологиямен бірге қатар дамып келетінін дәлелдейді.

Бүгінде жастармен тығыз қарым-қатынаста болғандықтан, «Ақмешіт жастары» газетінің тұрақты оқырмандарының бірімін. Газетте ескелең ұрпақтың тәрбиесі, білімі туралы мәселелер жиі көтеріледі. Менің ойымша, газет жастарды жарыққа шығарып, өздеріне мотивация алуға ықпал етті. Әрдайым облыстағы жастардың өмірі жайлы креативті түрде жазылады. Бұндай материалдар жастардың әрбір жетістігінің артындағы еңбекті бағалау, одан да көбірек жұмыс жасауға серпіліс, ал басқа жас оқырмандарға шынайы мысал және өзіне, қоғамға пайда-сын тигізетін істермен айналысуға сенім береді. Сонымен қатар газеттің үйлестірушілік қабілеті де қатты ұнайды. Үнемі жаңалықтарды өз уақытында халықты етіп беріп отырады. Біздің Қызылорданың тұрғындары оқығанда үнемі өздерін жас сезініп, үлкен күш пен энергия алатын «айна» деп білемін.

Сымбат ӘДІБАХМАНОВА,
облыстық жастар ресурстық орталығы отбасы және бұқаралық спортты дамыту бөлімінің бастысы

JULDYZ - JORAMAL
(16 - 23 желтоқсан)

ТОҚТЫ
Кел адаммен кездесесіз. Бұл іскерлік кездесу болуы да мүмкін. Не болмаса жиналысқа қатысасыз. Ондағы адамдармен тез тіл табысып, алдағы жоспарыңызбен бөлісетін боласыз.

АРЫСТАН
Апта басында күндеріңіз жақсы өтеді. Уақытты тиімді пайдаланасыз. Өр минуттыңыз пайдалы болады. Сондай-ақ қарсыластарды шаң қалтырасыз.

МЕРГЕН
Жаңа таныстардың бірі кеңейділдігіңізді өз қызығушылығына немесе өз пайдасына жаратқаны келеді. Сондықтан сақ болыңыз. Ешкімнің арбауына түсіп қалмаңыз.

ТОРПАҚ
Сәтті апта болмақ. Жағымды тосынсыялар күтіңіз. Барлығы сіз ойлағандай қиын емес, керісінше әлдеқайда оңай. Ол үшін өзгелерден көмек сұраныңыз, олардың тәжірибесін пайдаланып көріңіз.

БИКЕШ
Өзіңізге қажетті ақпаратқа ғана назар аударыңыз. Ешкімге ашуланудың қажеті жоқ. Әсіресе жаныңыздағы жандарға бола ашу шақырмаңыз. Барлығымен жақсы қарым-қатынаста болу өзіңізге байланысты.

ТАУЕШКІ
Тау қопарардай күшіңіз бар. Өзгелерге де көмек көрсеткіңіз келеді. Бірақ сізден ешкім көмек сұрамайды. Сізді және жақындарыңызды уайымға салып жүрген мәселе шешімін табады.

ЕГІЗ
Аптада атқаратын жұмыс көп. Сондықтан күн тәртібі тығыз болады. Біраз уақыттан бері көздеп жүрген мақсатыңызға жету үшін бос отыруға болмайтынын жақсы білесіз.

ТАРАЗЫ
Өр қадамыңызды ойлап басыңыз. Шешімді өзгелердің тәжірибесіне сүйеніп қабылдауға болмайды. Өзіңіз нақты жоспары бар адамға аптада сәттілік серік болады.

СУҚҰЙҒЫШ
Маңызды шаруаларды атқаруға және жаңа бастамаларды қолға алуға қолыңыз сәт. Ештеңені назарыңыздан тыс қалдырғыңыз келмейді. Айналадағылар сізден үлгі алады.

ШАЯН
Ештеңеге алаңдаудың қажеті жоқ. Өмірге риза болып, шын куана біліңіз. Бұрын-соңды ешкім байқамаған талантыңыз ашылып, жұртты таңқалдырасыз.

САРЫШАЯН
Маңызды шаруаларды кейінге қалдырмаңыз. Оларды қаншалықты ерте қолға алсаңыз, соншалықты тез орындалыңыз. Жаңа жобаларды қолға аласыз. Өзіңізге қажетті дүниені тез үйренесіз.

БАЛЫҚ
Жаңа іспен айналысқан жөн. Күнделікті шаруа сізді шаршатады. Қызығушылығыңызды тауып, сол істі қолға алыңыз. Өзіңізге қажет ілімді тез ұғып, оны өз пайданызға жаратасыз.

АҚМЕШІТ жастары

Газет Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінің Ақпарат және мұрағат комитетінде тіркелуі алынған, №13844-Г куәлігі 26.08.2013 жылы берілген. «Ақмешіт жастары» облыстық газеті КР СТ ИСО 9001-2009 «Сапа менеджменті жүйесі» талаптарына сәйкес сертифицирталған.

Меншік иесі: «Сыр медиа» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

БАС ДИРЕКТОР
Аманжол ОҢАРАБАЕВ

Қабылдау бөлмесі:
тел/факс: 40-11-10

БАС РЕДАКТОР
Айжан АБДУЛЛАЕВА

Газет әр аптаның бейсенбі күні шығады. Қолжазбалар еңделеді және қайтарылмайды. Жарияланымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдірмейді. Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттеліп «ASU баспа үйі» ЖШС сенімгерлік басқаруындағы «Сыр медиа» ЖШС баспаханасында басылады. Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 4А.

Индекс: 65425. Редакцияның мекен-жайы: 120018
Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 4А
e-mail: aqmeshit_zhastary.kz@mail.ru
Instagram: @aqmeshit_zhastary / сайт: aqmeshit_zhastary.kz

Таралымы: 8091
Тапсырыс № 704